

**Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра фінансів і кредиту**

СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

**Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти - другий (магістерський)**

Виконав: здобувач другого курсу,
групи 272-2 м
денної форми навчання
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок
Пивнюк Данило Володимирович _____
Керівник:
доцент Саїнчук Наталія Валеріївна _____

До захисту допущено:
протокол засідання кафедри № 6
від «02» грудня 2025 р.
В.о. зав. кафедри фінансів і кредиту

доц. Бак Н.А.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1. Активи підприємства їх економічна природа та призначення	5
1.2. Класифікація активів підприємства та їх характеристика	10
1.3. Управління активами підприємства: методи та інструменти	17
Висновки до першого розділу	24
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ НА ТДВ «ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ХІМІЧНИЙ ЗАВОД»	26
2.1. Аналіз динаміки загального обсягу і структури активів товариства	26
2.2. Оцінка показників ефективності використання оборотних активів товариства	33
2.3. Аналіз управління забезпеченістю та ефективністю використання необоротних активів	38
Висновки до другого розділу	44
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	46
3.1. Основні напрямки підвищення ефективності управління активами підприємства	46
3.2. Напрями вибору стратегії управління та фінансування необоротних активів товариства	51
Висновки до третього розділу	58
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних ринкових відносинах досить важливо забезпечити ефективне управління активами підприємства, що дозволить вдосконалити виробничий процес, забезпечить виробництво високоякісної продукції, покращить конкурентоспроможність підприємства, його прибутковість та фінансовий стан.

Ефективне управління активами підприємства дозволить швидко досягти високого рівня результативності та фінансового оздоровлення підприємства. В першу чергу, управління активами має включати визначення оптимальної потреби кожної складової активів, джерел їх фінансування та забезпечення ефективності використання. Сьогодні питання ефективності управління активами підприємств є надзвичайно актуальним, оскільки активи забезпечують функціонування підприємств, що зумовило вибір теми магістерського кваліфікаційного дослідження.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в дослідженні економічної природи активів, їх ролі в процесі виробництва та обґрунтуванні основних напрямків покращення політики управління активами підприємства, а також в визначенні напрямів покращення використання активів.

Відповідно, в роботі для досягнення зазначеної мети визначено наступні завдання:

- дослідити економічну природу активів та визначити їх роль в діяльності підприємства;
- розглянути структуру та класифікацію активів підприємства;
- визначити методи та інструменти управління активами господарюючих суб'єктів;
- обґрунтувати основні напрями вдосконалення процесу управління активами

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є активи підприємства та методів управління їх складовими.

Предметом дослідження є механізм управління активами ТДВ Чернівецький хімічний завод впродовж періоду 2020-2024 років.

Методологічною основою даного дослідження є наукові праці з фінансів суб'єктів господарювання розроблені зарубіжними та вітчизняними вченими, а також нормативно-законодавчі акти України в сфері фінансів.

Методи дослідження. В роботі широко використовувались загальновідомі наукові та спеціалізовані методи, переважно порівняльно-правовий, системний та метод наукової абстракції, які сприяли розкриттю понятійного апарату активів, проведенню економічного та статистичного аналізу формування та їх використання; логічному узагальненню результатів та формулюванню висновків; графічному та табличному відображенню результатів оцінки та аналізу практичних матеріалів Крім того, в роботі використовувались спеціальні методи: статистичний, порівняльний, прогнозний, метод узагальнення.

Практичне значення отриманих результатів дослідження. Результати кваліфікаційної роботи можуть бути використанні в діяльності підприємства для підвищення дієвості та ефективності управління процесом формування та використання активів підприємства.

Інформаційною основою для написання практичної частини магістерської кваліфікаційної роботи виступила фінансова та статистична звітність ТДВ Чернівецький хімічний завод.

Структура роботи відповідає поставленим вимогам. Вона включає вступ, три розділи, висновки, використані літературні джерела та додатки. Загальний обсяг роботи складається із 67 сторінок, 10 таблиць та 6 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Активи підприємства їх економічна природа та призначення

В умовах ринку ефективне формування та використання активів є головною умовою успішної діяльності та її результативності. Важливе місце при реалізації стратегії управління активами відводиться таким проблемам: достатності активів для забезпечення виробничого процесу, фінансовому забезпеченню поповнення активів, реалізації механізму планування, аналізу ефективності їх використання. Загальновідомо, що здійснення виробничого процесу неможливо забезпечити без наявності оборотних та необоротних активів. Відсутність необхідних будівель, приміщень, обладнання, устаткування, матеріалів та сировини паралізує діяльність підприємства, адже вище зазначені елементи складають матеріальну основу виробництва і є засобами виробництва.

Кожен господарюючий суб'єкт для здійснення діяльності, повинен, в першу чергу, сформувати необхідні активи та стартовий капітал, який в подальшому буде інвестовано в активи. Крім того, при створенні нового підприємства також важливо оцінити можливості отримання прибутку, швидкість обороту активів, рівень їх ліквідності тощо. Формування активів підприємства, збільшення їх обсягу в результаті модернізації розширення та реконструкції діючого підприємства дозволяє забезпечити його стратегічний розвиток.

Відповідно, стратегічні завдання розвитку підприємства розширення та відновлення складу активів діючого підприємства здійснюється в залежності до наявного інвестиційного ресурсу. Отже, формування активів підприємства є формою інвестиційної діяльності діючого підприємства.

Формування нових структурних одиниць підприємства може відбуватися шляхом нового будівництва або придбання активів у формі цілісного

майнового комплексу. Це можливе в процесі приватизації державного підприємства, купівлі збанкрутілого підприємства тощо.

В умовах ринкових відносин досить важливо поглиблено дослідити економічну природу та сутність категорії «активи», оскільки у вітчизняній та зарубіжній літературі існують різноманітні підходи до його визначення. Проте в наборі різної наукової термінології відслідковується однакова економічна сутність поняття «активи».

Відповідно діючих нормативно-законодавчих актів України, зокрема, визначено що: а саме Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» встановлено: «активи - це ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому. Активи відображаються в балансі за умови, що оцінка його може бути достовірно визначена і очікується отримання в майбутньому економічних вигод, пов'язаних з його використанням» [49].

Відповідно, до даного трактування поняття «активи» не розглядаються як матеріальні цінності, а як вартісний вираз, відображений в активі балансу, який в подальшому призводить до отримання відповідного фінансового результату.

І.О. Бланк визначає: « активи як економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей використовуються у господарській діяльності з метою одержання прибутку. Для здійснення господарської діяльності кожне підприємство повинно мати у своєму розпорядженні визначене майно, що належить йому на правах власності або володіння. Все майно, яким володіє підприємство і яке відображене в його балансі, називається активами підприємства» [8, с.118]. Автор в даному визначенні звертає увагу на матеріальному та фінансову сторону поняття категорії «активи» та зазначає, що активи належать підприємству на правах власності.

На думку М.Д. Білик: «активи - це економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, що використовуються в господарській

діяльності і належать підприємству на правах власності, чи у формі претензій (вимог) за зобов'язаннями інших осіб. Активами підприємства є кошти, цінні папери, товарно-матеріальні цінності, основні засоби (фонди), фінансові інвестиції, боргові вимоги та будь-яка інша його власність. Кожен з видів активів підприємства має грошову оцінку» [6, с.35].

У бухгалтерському балансі активи записують у лівій частині, тому деякі вчені трактують: «поняття «актив» є частиною бухгалтерського балансу (ліва сторона), яка відображає на певну дату всі належні підприємству активи (матеріальні цінності, кошти, боргові вимоги); майнові права (майно), що належать фізичній або юридичній особі; перевищення грошових надходжень держави, одержуваних із-за кордону (наприклад, від експорту товарів, робіт чи послуг) над її закордонними виплатами» [49].

Даний підхід до сутності категорії «активи» є більш комплексним, оскільки відображає матеріальні та фінансові характеристики даного поняття, а також дає ширше обґрунтування правового аспекту даної категорії.

А.М. Поддєрьогін стверджує: «активами підприємства є ресурси, які перебувають у його розпорядженні, а їх використання веде до збільшення економічних вигід у майбутньому. До них відносяться усі існуючі матеріальні цінності, нематеріальні активи та кошти, що належать підприємству на певну дату». Зауважимо, що науковець подає термін «активи» стосовно їх економічних вигод у майбутньому [58, с.166].

А.П. Грінко стверджує: «до активів відносяться всі види майна підприємства, що належать йому на праві власності й використовуються для здійснення статутної діяльності [22].

На думку І.В. Зятковського: «активи підприємства - це його ресурси, які повинні принести підприємству вигоди у майбутньому. Активи підприємства повинні належати йому (а не бути, наприклад, орендованими) і повинні бути раніше придбані (а не перебувати в стадії придбання)» [62, с.197].

В поданому визначенні приділяється увага тому, що «активи» належать до майна підприємства на правах власності, однак, на нашу думку, це питання є

доволі суперечливим. Оскільки, відповідно, до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» зазначено що: «об'єкт, який одержаний у фінансову оренду, орендарем відображається одночасно як актив і зобов'язання за найменшою на початок строку орендною оцінкою: справедливою вартістю активу або теперішньою вартістю суми мінімальних орендних платежів» [52]. При цьому залишкова вартість об'єкта фінансової оренди виключається з балансу орендодавця і відображається у складі інших витрат, тобто в собівартості реалізованих необоротних активів.

У зарубіжних літературних джерелах також проводиться дослідження теоретичних аспектів категорії «активи». Так американські вчені Джей К.Шим та Джоел Г.Сігел стверджують: «активи» - це все те, чим володіють, наприклад земля і машини» [44]. Таке трактування сутності «активи» є абстрактним, так як в даному трактуванні відсутні цілі формування, види та вартісна оцінка активів.

Проаналізувавши вище подані визначення поняття економічної природи «активи» можна зробити висновок, що активи - це економічні ресурси підприємства виражені у формі майнових цінностей, які знаходяться у власності підприємства та є необхідними для нормального його функціонування та принесення в майбутньому економічних вигод. Активи підприємства відображаються у лівій частині балансу підприємства у грошовій формі.

Слід зазначити що активи мають дві складові форми, вони поділяються на необоротні та оборотні активи.

Для більш глибокого розуміння сутності складових активів доцільно проаналізувати позитивні та негативні сторони необоротних та оборотних активів підприємства. Відповідно, необоротні активи мають такі характерні особливості:

- краще захищені від інфляції, не схильні до інфляційних втрат;
- менше піддаються комерційному ризику та втратам;
- більш захищені від незаконних дій партнерів;

- спроможні приносити стабільний дохід та прибуток;
- забезпечують випуск різних видів продукції відповідно до потреб товарного ринку;
- сприяють запобіганню, зниженню втрат запасів ТМЦ підприємства в процесі їх збереження;
- спроможні суттєво розширяти обсяги операційної діяльності залежно від потреб товарного ринку.

Крім того, необоротні активи мають ряд недоліків які проявляються в процесі операційного використання:

- морально зношуються в процесі експлуатації, навіть будучи тимчасово виведеними з експлуатації, втрачають свою вартість;
- погано піддаються оперативному управлінню;
- належать до малоліквідних активів тому не можуть забезпечити постійний потік платежів в процесі операційної діяльності підприємства.

В свою чергу оборотні активи мають такі позитивні особливості:

- характеризуються високим рівнем структурної трансформації, легко перетворюються в інший вид в процесі регулювання товарного і грошового потоків операційної діяльності;
- більше пристосовані до змін фінансового та товарного ринків. Вони легко змінюються у процесі змін операційної діяльності підприємства;
- характеризуються високою ліквідністю, при потребі вони можуть бути конвертовані в грошові активи, необхідні для поточної операційної діяльності;
- відзначаються легкістю управління оборотністю.

Крім того оборотним активам характерні недоліки:

- частина оборотних активів схильна до втрат вартості у процесі інфляції;
- тимчасово вільні оборотні активи не приносять прибутку (крім вільних грошових активів). Зайві запаси товарно-матеріальних цінностей викликають додаткові операційні витрати щодо їх збереження;
- можуть зазнавати постійних втрат в результат природних збитків;
- можуть зазнавати ризику втрат у зв'язку з недобросовісністю партнерів

[41].

Слід зазначити, що баланс підприємства є інформаційною базою в управлінні активами, яка може задовольняти широке коло зовнішніх та внутрішніх користувачів. Інформація балансу може наочно відображати платоспроможність підприємства, ймовірність того, що підприємство зможе погасити заборгованість в результаті його ліквідації.

Активи відображаються в балансі у грошовому виразі за певною оцінкою. Найчастіше береться за основу їх попередня собівартість, або за сумою грошових коштів, яка сплачена за відповідний актив у момент їх придбання.

Таким чином, в результаті дослідження економічної сутності активів, можна зробити висновки, що активи - це ресурси підприємства, придбані в минулому періоді, які можуть привести до збільшення у майбутньому економічних вигод. Активи поділяються на дві групи: оборотні та необоротні активи, які мають свої характерні позитивні особливості та певні специфічні недоліки.

1.2. Класифікація активів підприємства та їх характеристика

Активи підприємства класифікуються за багатьма класифікаційними ознаками, які дають можливість точно визначити та достовірно оцінити наявне на підприємстві майно. Активи класифікуються за такими ознаками:

- формою функціонування активів;
- характером їх участі в господарсько-виробничому процесі;
- оборотністю, тобто швидкістю здійснення обороту;
- характером обслуговування певних видів діяльності;
- характером фінансового забезпечення формування активів;
- ступеню ліквідності активів.

За формою функціонування виділяють наступні види активів [22]:

1. Матеріальні активи - це активи, які мають матеріальну речову форму, до їх складу належать:

- основні засоби підприємства. Основними складовими даного виду активів є: будинки, споруди, передавальні пристрої, машини та обладнання, інструменти, транспортні засоби, інвентар, земельні ділянки, капітальні витрати на поліпшення земель, багаторічні насадження, робоча та продуктивна худоба інші основні засоби;

- інші необоротні матеріальні активи. Переважно - це бібліотечні фонди, тимчасові споруди, малоцінні необоротні матеріальні активи, інвентарна тара, природні ресурси, предмети прокату, інші необоротні матеріальні активи;

- незавершені капітальні інвестиції:, зокрема: устаткування, призначене до монтажу, незавершені капітальні вкладення, обсяг незавершеного виробництва, виробничі запаси сировини та напівфабрикатів, запаси готової продукції, призначеної для реалізації, запаси малоцінних і швидко зношуваних предметів, інші види матеріальних активів.

2. Нематеріальні активи, які не мають речової форми, однак приймають участь у виробничій діяльності підприємства та приносять прибуток. До нематеріальних активів підприємства відносяться:

- права, придбані підприємством, на користування окремими природними ресурсами;

- патентні права на використання винаходами;

- «ноу-хау» - сукупність технологічних, технічних, комерційних, управлінських та інших знань технічної документації та накопиченого інноваційного виробничого не запатентованого досвіду;

- права на промислові моделі та зразки;

- товарний знак - зареєстровані символи, малюнки або емблеми, які служать для відмінності товарів даного виробника від інших аналогічних товарів;

- торгова марка - право на використання фірмового найменування виробника;

- права на використання програмних комп'ютерних продуктів;

- «гудвіл» - різниця між ринковою вартістю підприємства, як цілісного

майнового комплексу і його балансовою вартістю;

- інші аналогічні види майнових цінностей які використовуються підприємством.

3. Фінансові активи - це різноманітні фінансові інструменти, що належать підприємству або є в його володінні. До даних активів належать:

- грошові активи як у національній так і іноземній валюті;
- дебіторська заборгованість;
- довгострокові та короткострокові фінансові вкладення.

Згідно П(С)БО 2 «Баланс» за характером участі в господарському процесі та швидкістю обороту активи підприємства поділяються на такі види [49]:

1. Оборотні активи - це сукупність майнових цінностей підприємства, які обслуговують поточну операційну, виробничо-комерційну діяльність підприємства протягом одного виробничо-комерційного циклу. До їх складу належать: виробничі запаси сировини і напівфабрикатів, готова продукція призначена для реалізації, запаси МШП, незавершене виробництво, дебіторська заборгованість, грошові активи в національній та іноземній валюті, короткострокові фінансові вкладення та витрати майбутніх періодів.

Оборотні активи в свою чергу класифікуються за такими основними ознаками:

1) за характером фінансового забезпечення оборотні активи поділяються: валові, чисті та власні оборотні активи, сформовані за рахунок власного та позикового капіталу. Чисті оборотні активи характеризують ту частину їх обсягу, яка сформована за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу. Суму чистих оборотних активів розраховують за такою формулою:

$$\text{ЧОА} = \text{ОА} - \text{КФЗ} \quad (1.1)$$

де, ЧОА - сума чистих оборотних активів підприємства;

ОА - сума валових оборотних активів ;

КФЗ - короткострокові фінансові зобов'язання.

Власні оборотні активи формуються підприємством за рахунок власного

капіталу. Суму власних оборотних активів підприємства розраховують за формулою

$$\text{ВОА} = \text{ОА} - \text{ДПК} - \text{КФЗ} \quad (1.2)$$

де, ВОА - сума власних оборотних активів;

ОА - сума валових оборотних активів;

ДПК - довгостроковий позиковий капітал, направлений на фінансування оборотних активів ;

КФЗ - короткострокові фінансові зобов'язання підприємства.

2) за видами оборотні активи поділяються:

- запаси сировини, матеріалів і напівфабрикатів, які є обсягом вхідних матеріальних потоків, що забезпечують виробничу діяльність підприємства;
- запаси готової продукції виготовленої для реалізації, які представляють обсяг вихідних матеріальних потоків. Сюди також відноситься обсяг незавершеного виробництва.
- дебіторська заборгованість є сумою заборгованості на користь підприємства, це фінансові зобов'язання покупців товарів, робіт, послуг;
- грошові активи - це залишки коштів у іноземній та національній валюті та суми короткострокових фінансових вкладень, які мають інвестиційне призначення;
- інші види оборотних активів, які не включені до складу вище поданих видів активів. Це можуть бути витрати майбутніх періодів тощо.

3) за участю у виробничому процесі оборотні активи класифікуються:

- оборотні активи, які обслуговують виробничий процес підприємства, зокрема, це: запаси сировини, матеріалів та напівфабрикатів; незавершене виробництво, запаси готової продукції;
- оборотні активи, що обслуговують фінансовий цикл підприємства.

4) за періодом функціонування оборотні активи поділяються:

- постійна частина оборотних активів необхідна підприємству для здійснення операційної діяльності;

- змінна частина оборотних активів, формується в окремі періоди господарської діяльності підприємства та пов'язана з сезонним виробництвом. При цьому підприємства формують максимальну і середню частину оборотних активів.

2. Необоротні активи - це сукупність майнових цінностей підприємства, які багаторазово використовуються у процесі господарської діяльності та частинами переносять свою вартість на виготовлену продукцію. До їх складу входять: основних засоби, довгострокові фінансові інвестиції, незавершене будівництво, довгострокова дебіторська заборгованість, фінансові інвестиції, відстрочені податкові активи тощо.

Необоротні активи класифікуються за такими ознаками [22]:

1) за функціональними видами необоротні активи поділяються на:

- основні засоби, які беруть участь у виробничому процесі строком більше одного календарного року;
- нематеріальні активи, які не мають матеріальної основи і забезпечують основні види діяльності підприємства;
- незавершене будівництво, яке вимірюється обсягом виконаних робіт на будівництві і обсягом монтажу окремих об'єктів основних засобів;
- обладнання, придбане підприємством і призначене для монтажу;
- довгострокові фінансові інвестиції, які являють собою цінні папери зі строком використання більше одного року.

2) за характером обслуговування окремих видів діяльності підприємства необоротні активи поділяються на:

- необоротні активи, які обслуговують операційну діяльність (основні засоби, які безпосередньо беруть участь у процесі виробництва продукції);
- необоротні активи, які обслуговують інвестиційну діяльність (незавершене будівництво, обладнання, призначене для монтажу, довгострокові фінансові інвестиції);
- невиробничі необоротні активи - об'єкти соціальної інфраструктури.

3) за характером володіння можна виділити такі групи активів:

- власні необоротні активи – це довгострокові активи, відображені в балансі та належні підприємству на правах власності;
- орендовані необоротні активи використовуються підприємством згідно договору оренди.

4) за формами застави забезпечення кредиту:

- нерухомі необоротні активи до яких належать споруди, будівлі, передавальні пристрої;
- рухомі необоротні активи, зокрема, це транспортні засоби, машини, обладнання, довгострокові фінансові інструменти.

За характером обслуговування окремих видів діяльності виділяють такі види активів підприємства [22]:

1. Операційні активи - це сукупність майнових цінностей, які використовуються з метою одержання операційного прибутку в процесі виробничо-комерційної діяльності підприємства.

2. Інвестиційні активи - пов'язані із інвестиційною діяльністю підприємства. До їх складу належать: незавершені капітальні вкладення; устаткування для монтажу; довгострокові та короткострокові фінансові вкладення.

За ступенем ліквідності активи підприємства поділяються на такі види:

1. Високоліквідні активи - це активи підприємства, які швидко конвертуються в грошову форму (протягом 1 місяця без суттєвих втрат своєї поточної ринкової вартості) з метою своєчасного забезпечення платежів за фінансовими зобов'язаннями. До ліквідних активів належать: грошові активи в національній та іноземній валюті, короткострокові фінансові вкладення.

2. Середньоліквідні активи - це активи, що можуть бути конвертовані в грошову форму без суттєвих втрат своєї поточної ринкової вартості терміном від 1 до 6 місяців. До даних активів відносяться: усі форми дебіторської заборгованості, за виключенням безнадійної короткострокової заборгованості, а також запаси готової продукції для реалізації.

3. Малоліквідні активи. До яких належать активи підприємства, що

можуть бути конвертовані в грошову форму лише після закінчення значного періоду часу (від 6 місяців і більше) без втрат своєї поточної ринкової вартості. Сюди слід віднести: запаси сировини і напівфабрикатів, запаси МШП, витрати майбутніх періодів інші оборотні активи.

4. Неліквідні активи. До них відносяться необоротні активи підприємства, які не можуть бути самостійно реалізовані, а лише продані в складі цілісного майнового комплексу.

Крім того, розрізняють довгострокові біологічні активи (основне стадо, лісові масиви, сади) та поточні біологічні активи (тварини на відгодівлі, розсадники, зернові культури).

На практиці використовується термін кваліфікаційний актив, тобто - актив, який потребує певного часу для свого створення. Сюди слід віднести: будівлі, які потребують поліпшення, зокрема добудови, реставрації, реконструкції, а також продукція, яка потребує кілька років технологічної витримки - вино, коньяк.

Слід зазначити що існує декілька методів грошової оцінки активів. Наприклад, обладнання оцінюється як різниця між первісною вартістю та зносом. Оборотні актив оцінюються за найменшою величиною між вартістю придбання та ціною реалізації.

Однак, на практиці використовуються різноманітні методи вартісної оцінки активів підприємства, а саме: [55]

1. Облікова оцінка включає в себе первісну вартість активів;
2. Поточна ринкова вартість - це вартість активів на ринку в даний момент.
3. Залишкова вартість - визначається як різниця між обліковою вартістю та накопиченою амортизацією.
4. Експлуатаційна вартість - визначається в західній практиці, нараховується різниця між первинною та запланованою вартістю вибуття.
5. Ліквідаційна вартість - вартість об'єктів, яка виникає при ліквідації об'єктів обліку.

6. Дисконтована вартість - вартість, яка розраховується з врахуванням отриманих економічних вигод в майбутньому.

Таким чином, розглянувши класифікаційні ознаки активів, слід зазначити що необоротні та оборотні активи мають важливе значення, так як саме вони впливають на результативність діяльності підприємства. В залежності від специфіки кожної галузі виникає потреба в певному складі та структурі оборотних та необоротних активів. Їх переваги та недоліки проявляються в процесі фінансово-господарської діяльності підприємства. Важливе значення при проведенні аналізу та складанні звітності має грошова оцінка активів підприємства, що дозволяє одержати реальні висновки та ефективно управляти активами підприємства.

1.3. Управління активами підприємства: методи та інструменти

Загальна фінансова стратегія любого підприємства включає інструменти управління необоротними та оборотними активами. Основним завданням управління необоротними активами підприємства є формування їх достатнього обсягу для виконання статутної діяльності, забезпечення вчасного оновлення складу необоротних активів та досягнення високої ефективності використання. Однак, практичні можливості управління необоротними активами є незначними. В той же час управління оборотними активами є більш маневренішим, відзначається можливістю значного впливу на обсяг, структуру склад, оборотність, прибутковість, ліквідність. Отже, це допомагає вирішувати більше широке коло завдань фінансового менеджменту.

Відповідно, система управління оборотними активами є важливою складовою загальної фінансової стратегії підприємства, оскільки забезпечує необхідний обсяг та склад оборотних активів, раціоналізацію та оптимізацію джерел фінансового забезпечення їх формування.

Управління оборотними активами підприємства здійснюється за такими основним етапами [41, с.116]:

1. На першому етапі проводиться аналіз оборотних активів підприємства, розглядаються динамічні зміни їх загального обсягу; порівнюються темпи зміни їх величини з темпами зміни реалізованої продукції та середньої величини всіх активів; визначається динаміка змін питомої ваги оборотних активів у загальній сумі активів.

2. На другому етапі визначається динаміка складу оборотних активів у розрізі їх складових: запасів сировини, матеріалів і напівфабрикатів; готової продукції; грошових активів, дебіторської заборгованості тощо. При цьому розраховуються темпи зміни кожного виду оборотних активів та порівнюються з темпами зміни обсягу виробництва й реалізації продукції; аналізується динаміка змін питомої ваги основних складових оборотних активів із загальною сумою усіх оборотних активів. Даний аналіз дозволяє оцінити рівень ліквідності, вживати відповідні заходи її покращення.

3. На третьому етапі аналізу визначається оборотність оборотних активів, розраховується періоду обороту оборотних активів та коефіцієнта оборотності, а також досліджуються основні фактори, що впливають на тривалість обороту операційного, виробничого й фінансового циклів.

4. На четвертому етапі аналізується рівень рентабельності оборотних активів, визначається коефіцієнт рентабельності оборотних активів.

5. На п'ятому етапі аналізуються основні джерела фінансового забезпечення формування оборотних активів, динамічні їх зміни та питома вага кожного джерела фінансування в загальному обсязі фінансових ресурсів інвестованих в оборотні активи та визначається рівень фінансового ризику. Отримані результати дозволяють визначити рівень ефективності управління оборотними активами та виявити напрями його підвищення у перспективі.

2. Визначення управлінських підходів до формування оборотних активів підприємства. На даному етапі аналізу вивчаються закономірності фінансового управління підприємством, аналізується співвідношення між ризиком фінансової діяльності та прибутковістю підприємства. При цьому робиться вибір основних напрямів політики формування оборотних активів.

3. Оптимізація обсягу оборотних активів пов'язана з процесом формування оборотних активів, рівнем співвідношення між ефективністю їх використання та ризиком. Враховуючи результати аналізу попередніх періодів визначається можливість скорочення тривалості операційного, виробничого та фінансового циклів, однак це не повинно впливати на зниження обсягів виробництва та реалізації продукції. На основі вибраного підходу до формування оборотних активів оптимізується обсяг окремих видів даних активів. При цьому засобом оптимізації є нормування періоду обороту та обсягу оборотних активів.

4. Забезпечення необхідної ліквідності оборотних активів. Слід враховувати, що всі оборотні активи є ліквідними в значній мірі, крім безнадійної дебіторської заборгованості та витрат майбутніх періодів. Рівень ліквідності активів забезпечує підприємству необхідний рівень платоспроможності за поточними фінансовими зобов'язаннями. Тому важливо враховуючи графік майбутнього платіжного обороту визначити частину оборотних активів, які є високо - і середньоліквідними.

5. Основне призначення оборотних активів полягає в принесенні підприємству прибутку в процесі їх використання та забезпеченні високого рівня рентабельності. Окремі види оборотних активів можуть приносити підприємств прибуток і від фінансової діяльності у формі дивідендів та відсотків.

6. В процесі управління необхідно враховувати той факт, що усі види оборотних активів схильні до ризику втрат. Відповідно, важливою задачею управління активами підприємства є забезпечення мінімізації втрат у процесі використання. Розглядаючи окремі групи оборотних активів слід зазначити, що грошові активи схильні до інфляційних втрат; дебіторська заборгованість - до неповернення або невчасного повернення коштів заборгованості та інфляційного ризику; запаси ТМЦ схильні до втрат від природних збитків. Тому важливо, щоб управління оборотними активами було направлене на мінімізацію ризику втрат в інфляційних умовах.

7. Формування принципів, які визначають фінансове забезпечення складових оборотних активів дозволяє забезпечити їх вчасне фінансування та його конкретизувати за видами оборотних активів.

8. Оптимізація структури джерел фінансування оборотних активів. В процесі розробки системи управління оборотними активами формуються підходи до вибору конкретних джерел фінансування та їх приросту, враховуючи тривалості фінансового циклу та вартості залучення окремих видів капіталу.

Враховуючи той факт, що кожна складова оборотних активів має свої специфічні риси, підприємству важливо розробити систему управління окремими видами оборотних активів. Управління запасами передбачає оптимізацію структури та загального обсягу запасів ТМЦ, мінімізацію витрат на їх обслуговування та забезпечення ефективного контролю за їх рухом.

Управління запасами передбачає їх безперебійне забезпечення виробничого процесу та процесу реалізації продукції. Ефективне управління запасами знижує тривалість виробничого та операційного циклів, зменшує поточні витрати їх збереження, дозволяє вивільнити з обороту частину фінансових ресурсів та реінвестувати їх в інші активи.

В процесі управління виробничими запасами фінансовий менеджер повинен виконати такі завдання [28]:

1. Провести аналіз запасів ТМЦ за минулий період, розрахувати при цьому такі показники: загальну суму запасів МЦ, їх динамічні зміни, питому вагу в загальному обсязі оборотних активів, розглянути структурні зміни запасів у розрізі основних груп, визначити ефективність використання виробничих запасів, розрахувати показники їх оборотності.

2. Розрахувати оптимальні розміри складових поточних запасів, зокрема, виробничі запаси (сировини, матеріалів, напівфабрикатів) та запаси готової продукції.

3. Оптимізувати загальну потребу запасів ТМЦ.

4. Створити на підприємстві ефективну систему контролю за рухом

запасів. На практиці поширеною є «Система ABC» за якою сукупність запасів матеріальних цінностей поділяється на три категорії. До категорії «А» включаються матеріальні цінності з високою ціною, які потребують регулярного контролю, так як їх нестача принесе підприємству значні фінансові труднощі. До категорії «В» відносяться матеріальні цінності меншої значимості при формуванні кінцевих фінансових результатів діяльності. До категорії «С» відносяться всі інші матеріальні цінності, які не мають значної ролі і мало впливають на кінцевий фінансовий результат.

В умовах ринкових відносин підприємствам не встановлюються нормативи формування оборотних активів, тому на балансі підприємства може числитися такий їх обсяг в залежності від того скільки підприємство може закупити залежно від наявності тимчасово вільних грошових коштів. Підприємство може вільно продати частину запасів або їх закупити, з тією метою щоб не зупинявся процес виробництва, тому важливо визначити оптимальний розмір необхідних матеріальних цінностей та мінімальний розмір операційних витрати на обслуговування запасів готової продукції.

Однак, в умовах впливу інфляції сформований оптимальний розмір запасів потребує відповідного коригування до моменту їх використання. У випадку, не проведення коригування реальна вартість запасів буде занижена, при цьому буде занижений розмір інвестованого в оборотні активи капіталу. Це порушить об'єктивність оцінки стану руху матеріальних цінностей.

За умови нестабільності цін їх зростання впливає на ціновий рівень витрат та балансову вартість виробничих запасів. Вважаємо, що оцінювати матеріальні витрати доцільно за поточними цінами, які уже враховують зміни на які впливають інфляційні процеси та зростання продуктивності праці.

Важливо зазначити, що при визначенні оптимальної потреби в оборотних активах слід використовувати прямий або аналітичний методи. Прямий метод застосовується при створенні нового підприємства або при необхідності уточнення потреби в оборотних активах у випадку зміни асортименту продукції в плановому періоді. Аналітичний метод застосовують для діючих

підприємства, коли сформовані обсяги виробничих запасів, а асортимент продукції залишається незмінним в плановому періоді. Даний метод передбачає коригування оптимального розміру виробничих запасів з урахуванням прискорення оборотності виробничих запасів та змін обсягу виробництва продукції.

Загальна стратегія управління оборотними активами підприємства також включає управління дебіторською заборгованістю направлене на забезпечення своєчасної оплати боргу та на оптимізацію розміру заборгованості.

Формування системи управління дебіторською заборгованістю підприємства здійснюється за такими основними етапами:

1. Аналіз дебіторської заборгованості підприємства у попередньому періоді. На даному етапі визначається склад, структура та основні показники, що характеризують стан та ефективність дебіторської заборгованості підприємства.

2. Формування принципів кредитної політики відповідно до покупців продукції визначається з врахуванням форм реалізації продукції в кредит. При цьому необхідно обрати тип кредитної політики (агресивний, помірний чи консервативний). Крім того, необхідно визначити можливі обсяги фінансових ресурсів, які інвестуються в дебіторську заборгованість за товарним та споживчим кредитом.

3. При формуванні системи кредитних умов визначається кредитний період; кредитний ліміт; вартість кредиту; система штрафних санкцій за не виконання покупцями кредитних зобов'язань. Важливо правильно оцінити кредитоспроможності покупців, це дозволить визначити їх спроможність щодо залучення кредитних ресурсів та спроможність виконання ними фінансових зобов'язань.

3. Формування процедури оплати дебіторської заборгованості, включає визначення термінів й форм нагадування покупцям про дату платежів, умови пролонгування боргу по кредиту та можливості порушення справи про банкрутство фінансово неспроможних дебіторів.

4. Використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості. Слід зазначити, що на практиці використовуються сучасні форми управління дебіторською заборгованістю, зокрема, її рефінансування, а саме використання факторингу, форфейтингу, обліку векселів виданих покупцями продукції.

5. Побудова ефективних систем контролю за рухом і своєчасною оплатою дебіторської заборгованості. Важливою складовою політики управління оборотними активами є політика управління грошовими активами підприємства, яка передбачає оптимізацію їх сукупного розміру для забезпечення постійної платоспроможності підприємства та ефективного використання і збереження.

Переважаюча частина необоротних активів функціонує саме в процесі операційної діяльності і проходять такі основні стадії. На першій стадії відбувається придбання необоротних активів. Далі в процесі їх використання відбувається нарахування амортизаційних відрахувань через перенесення частини їх вартості на готову продукцію.

На другій стадії при реалізації продукції накопичується сума амортизаційних відрахувань.

На третій стадії сума накопиченої амортизації направляється на оновлення та відтворення основних засобів.

Важливим завданням фінансового менеджера стосовно управління необоротними активами є ефективне та своєчасне їх оновлення. При цьому важливо враховувати негативний вплив на даний процес рівня інфляції. Він проявляється в необ'єктивній оцінці основних засобів, а незначні амортизаційні відрахування збільшують інфляційний прибуток і необґрунтоване зростання податкових платежів.

Таким чином, управління активами є складовою частиною стратегічного управління на підприємстві. При дослідженні даного питання розгляну специфічні форми управління як оборотними так і необоротними активами. Управління активами має важливе значення для забезпечення виробничого

процесу та його результативності, забезпеченні платоспроможності підприємства, досягненні високого рівня рентабельності продукції та фінансових результатів діяльності підприємства.

Висновки до першого розділу

В результаті дослідження теоретичних аспектів активів підприємства слід зробити наступні висновки:

1. Активи підприємства – це сукупність контрольованих підприємством ресурсів (матеріальних, нематеріальних та фінансових), які належать підприємству на правах власності, які використовуються для здійснення статутної діяльності підприємства і приносять йому в майбутньому певний дохід.

2. Ефективне управління активами підприємства дозволить швидко досягти високого рівня результативності та фінансового оздоровлення підприємства. В першу чергу, управління активами має включати визначення оптимальної потреби величини кожної складової активів, джерел їх фінансування та забезпечення ефективності використання.

3. Активи підприємства відображаються в грошовій формі в лівій частині балансу на відповідну дату. Основними складовими активів підприємства є необоротні активи (обладнання та устаткування, машини, транспортні засоби, будівлі та споруди, передавальні пристрої, незавершене виробництво тощо) та оборотні активи (запаси, сировина та матеріали, тара та МШП, дебіторська заборгованість, готова продукція, гроші та еквіваленти тощо). Обі складові мають свої специфічні особливості, свої переваги та недоліки.

4. Нематеріальні активи – права на результати інтелектуальної діяльності, які зазвичай не мають фізичної форми. До них слід віднести авторські права, ліцензії, патенти або перевищення ринкової ціни підприємства над його балансовою вартістю(гудвіл).

4. Управління активами підприємства – це комплекс заходів, спрямованих на ефективне їх використання, контроль за їх рухом та розвиток усіх видів майна підприємства.

5. Управління активами відіграє важливу роль у господарській діяльності підприємств, оскільки від прийнятих управлінських рішень залежить його подальша діяльність та конкурентоспроможність.

РОЗДІЛ 2

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ (НА МАТЕРІАЛАХ ТДВ «ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ХІМІЧНИЙ ЗАВОД»)

2.1. Аналіз динаміки загального обсягу і структури активів товариства

ТДВ «Чернівецький хімічний завод» - це підприємство, яке діє на території Чернівецької області в м. Чернівці, вул. Ярослава Мудрого. Головною метою створення товариства з додатковою відповідальністю є одержання прибутку шляхом виробництва фарб, лаків, подібної хімічної продукції.

Основні види діяльності ТДВ «Чернівецький хімічний завод»:

- виробництво лакофарбової продукції;
- виробництво фільтрувальних елементів;
- виробництво продукції по догляду за автомобілями та технічних матеріалів;
- оптова та роздрібна торгівля;
- інші види діяльності передбачені статутом підприємства.

Підприємство виробляє та продає споживачам понад 40 видів продукції. Це фарби та емалі пентафталеві, поліуретанові, акрилові та акрилатні (їх налічується більше 2000 кольорів та відтінків), лаки паркетні, оліфи, засоби біозахисту деревини, продукція автохімії, вогнезахисні пасти для метало конструкцій та високовольтних кабелів тощо. Товариство також здійснює торгівлю через власну мережу магазинів.

Перш ніж проаналізувати активи ТДВ «Чернівецький хімічний завод», проаналізуємо основні фінансові показники, щоб мати загальне уявлення про діяльність товариства та її результативність (табл. 2.1)

Приведена в табл. 2.1 інформація свідчить що фінансовий стан товариства задовільний. Чистий дохід від реалізації продукції щорічно зростає, на кінець 2025 року досяг рівня 82045 тис. грн. Приріст +17400 тис. грн. В 2022 році валовий прибуток почав скорочуватися і тільки в 2024р спостерігалось зростання. Приріст валового прибутку до початку року склав +2550 тис. грн.

Позитивним моментом в діяльності товариства є прибутковість. Сума чистого прибутку досить знизилась в 2023 році і складала 215 тис. грн. на кінець 2024 року вона зросла до 6542 тис. грн.

Таблиця 2.1

Аналіз фінансових показників ТДВ «Чернівецький хімічний завод»
за 2020-2024 року (тис. грн.)*

Показники	Роки					Відхилення 2024 р. від 2020 р. (+/-)
	2020	2021	2022	2023	2024	
1	2	3	4	5	6	7
Капітал	51111	58049	71573	71434	71932	+20821
Власний капітал	47733	53865	65689	61777	64774	+17041
Чистий дохід від реалізації продукції	64645	79086	71279	72879	82045	+17400
Собівартість реалізованої продукції	(40048)	(51615)	(44084)	(55978)	(54898)	(+14850)
Валовий прибуток	24597	27471	27195	16901	27147	+2550
Фінансовий результат до оподаткування	16080	12623	18250	347	7829	-8251
Податок на прибуток	2898	2276	3267	132	1487	-1411
Чистий прибуток	10342	13182	14963	215	6542	-3800

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімзавод» (дод. А, Б)

Для успішного функціонування важливе значення для товариства має ефективне управління його активами. Це дозволяє визначити оптимальну величину їх потреби для забезпечення безперебійного процесу виробництва, розробити ефективні варіанти фінансового забезпечення їх формування та ефективного використання.

Активи товариства - це ресурси, які перебувають у розпорядженні товариства, їх використання веде до збільшення економічних вигід у майбутньому. До даних активів товариства відносяться усі існуючі матеріальні цінності, матеріальні та нематеріальні активи, грошові кошти, що належать товариству на певну дату.

Всі активи товариства відображаються у фінансовій звітності № 1 «Баланс» де вказується їх сума на початок та кінець звітного періоду. Аналіз

активі товариства дає інформацію про розміщення основного та оборотного капіталів, про їх інвестування в конкретне майно та матеріальні цінності, готову продукцію, про витрати підприємства, залишки вільної готівки.

При дослідженні активів важливо проаналізувати обсяг, динаміку змін складу та структури майна, що дає можливість визначити розмір абсолютного приросту та відносного його росту. Приріст активів свідчить про розширення діяльності підприємства, в той же час зменшення приросту свідчить про звуження діяльності. Проаналізуємо активи ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2020-2024 роки, використовуючи дані табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

Аналіз динаміки та складу активів ТДВ «Чернівецький хімічний завод»
за 2020-2024 року (тис. грн.)*

Показники	Роки					Відхилення 2024 р. від 2020 р. (+/-)
	2020	2021	2022	2023	2024	
1	2	3	4	5	6	7
Майно підприємства:	51111	58049	71573	71434	71932	20821
Необоротні активи в т.ч.	9379	11255	12689	13068	12452	3076
- основні засоби	9121	8842	12456	12566	11900	2749
Оборотні активи в т.ч.	41733	46794	58854	58366	59480	20821
- запаси	14854	14475	24390	28727	24812	9958
- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	4736	10331	1092	6114	3548	-1188
- інші оборотні активи	22143	54505	46091	36593	43572	21429
Знос основних засобів	16456	17823	19334	20591	22520	6064
% зносу	64,3	66,8	60,8	62,1	65,4	x
Темпи росту (спаду) майна по відношенню до попереднього року	102,9	109,6	127,6	99,8	100,6	x

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімзавод» (дод. А, Б)

Дані табл. 2.2 підтверджують, що протягом досліджуваного періоду товариство щорічно збільшувало загальний обсяг активів відповідно до попереднього року, що свідчило про нарощування обсягів виробництва,

виключення складав 2023 р. Так, в 2020 році обсяг активів товариства складав 51111 тис. грн., в 2021 році зріс до 56049 тис. грн., в 2022 році це становило 71573 тис. грн., в 2023 році загальний обсяг активів складав 71434 тис. грн., в 2024 році – 71932 тис. грн. Темп росту активів в 2020 році становили 102,9 %, в 2021р. -109,6 %, в 2022 році -127,6 %, в 2023 р. - 99,8 % і в 2024 р.-100,9 %.

Зростання загального обсягу активів товариства відбувалось за рахунок зростання обсягів оборотних активів, розмір яких протягом 2020-2024 років збільшився на 20821 тис. грн. Їх зростання спричинило збільшення обсягів запасів, незавершеного виробництва, готової продукції, грошей та еквівалентів в той же час скоротилася дебіторської заборгованості за продукцію, товари, послуги (1188 тис. грн.). Одним із факторів зростання обсягів оборотних активів є зростання виробничих запасів на кінець періоду в порівнянні з початком періоду на 4458 тис. грн., проте в порівнянні з попереднім 2023 роком в 2024 р. відбулося скорочення виробничих запасів на 2029 тис. грн., від так скотився обсяг готової продукції на 2115 тис. грн.

Варто зазначити, що протягом досліджуваного періоду відбувалося не рівномірне зростання суми необоротних активів, а саме з 9379 тис. грн. в 2020р. до 12452 тис. грн. в 2024р., однак в порівнянні 2024 р. з 2023р. необоротні активи зменшились на 616 тис. грн. Темпи росту основних засобів по роках досліджуваного періоду відповідно, складали 104 %, 93 %, 102,0 %, 103 % та 97%. Темп приросту основних засобів в 2024р. до 2020р. складав 2779 тис. грн., до попереднього 2023 р. мінус 666 тис. грн. Зростання вартості основних засобів на кінець періоду не спостерігалось.

Розглянувши динаміку обсягу активів важливо дослідити їх структуру та структурні зміни вартості протягом досліджуваного періоду (табл. 2.3), що дасть уявлення про фінансові можливості товариства.

Дані табл. 2.3 підтверджують, що основну частку в активах підприємства займають оборотні активи, хоча по періодах вони не мають чіткої стабільності. В той же час необоротні активи за питомою вагою значно менші, так в 2020 р. вони складали 19 %, в 2021р. – 20 %, в 2022р. – 17 %, в 2023р. – 18 %, в 2024р. -

17 %. Структурні зміни можна оцінити як не дуже позитивні, так як питома вага необоротних активів в структурі майна була не однозначною, вона то падала то зростала. Питома вага оборотних активів була доволі значною майже в 2 рази перевищувала питому вагу необоротних активів. Товариство поступово збільшувало обсяги оборотних активів, що сприяло подальшому розширенню його діяльності. Наглядно поділ активів на складові, їх структура та обсяги абсолютних величин проілюстровано на рис. 2.1.

Таблиця 2.3

Аналіз структури основних видів активів ТДВ «Чернівецький хімічний завод»
за 2020-2024 року (тис. грн.)*

Показники	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6
Майно підприємства:	100	100	100	100	100
Необоротні активи в т.ч.	19	20	17	18	17
- основні засоби	97	78	98	96	95
Оборотні активи в т.ч.	81	80	83	82	83
- запаси	35	24	34	36	34
дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	6	10	3	6	7
дебіторська за розрахунками з бюджетом	5	12	2	4	4
інша дебіторська заборгованість	1	6	1	2	2
гроші та еквіваленти	31	34	42	30	33
готова продукція	22	14	18	22	19

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімзавод» (дод. А, Б)

Проілюстрована на рис. 2.1 інформація дає змогу наглядно побачити структурні та динамічні зміни питомої ваги та абсолютних величин оборотних та необоротних активів в загальному обсязі активів.

Аналізуючи активи товариства ТДВ «Чернівецький хімічний завод» важливо провести аналіз показників їх стану та ефективності використання (табл. 2.4).

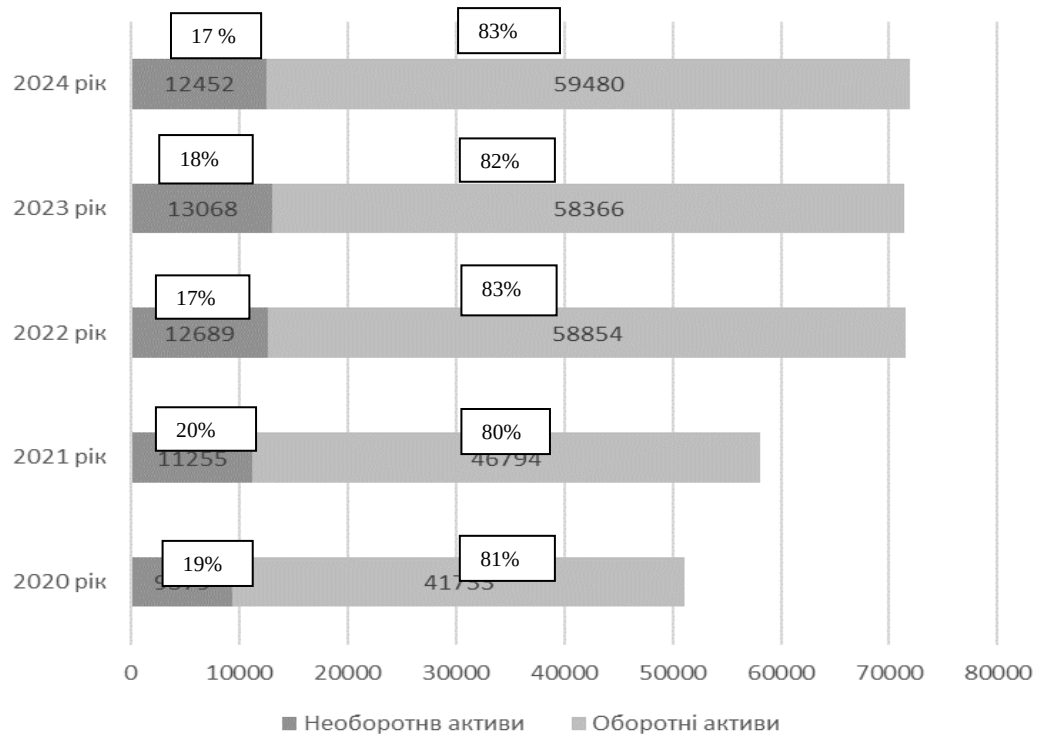

Рис. 2.1. Обсяг та частка оборотних і необоротних активів в загальному обсязі активів ТДВ «Чернівецький хімічний завод» у 2022-2024 роках*

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімзавод» (дод. А, Б)

Таблиця 2.4

Аналіз основних показників стану та ефективності
використання активів ТДВ «Чернівецький хімічний завод»
в 2020-2024 роках (тис. грн.)*

Показники	Роки					Відхилення 2024 р. від 2020 р. (+/-)
	2020	2021	2022	2023	2024	
1	2	3	4	5	6	7
Загальна сума активів товариства	40626	51111	58884	58366	59480	18854
Чистий дохід товариства	64645	79086	71279	72879	82045	17400
Одноразова виручка від реалізації продукції	179,6	219,7	197,9	202,4	227,9	48,3
Тривалість обороту активів	271	268	264	242	281	10
Сума чистого доходу на 1. активів	0,004	1,54	1,21	1,24	1,37	1,36

Рентабельність активів	26	27	25	0,5	12	-14
Чистий прибуток	10342	13182	14963	215	6542	-3800
Сума чистого прибутку на 1 грн. активів	0,25	0,26	0,25	0,004	0,11	-0,14

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімзавод» (дод. А, Б)

Дані табл. 2.4. показали, яких результатів досягло товариства в досліджуваному періоді. Досить позитивним показником є зростання рівня чистого прибутку та рентабельності активів товариства, що свідчить про підвищення ефективності використання його активів та покращення діяльності товариства. Відповідно рентабельність активів знижувалася з 26 % в 2020 році до 12 % в 2024 році, що на 11,5 % більше 2023 року.

Зростання чистого доходу від реалізації продукції протягом 2020-2024 років призвело до зменшення тривалості обороту активів в днях. Зміна даного показника характеризується з позитивної сторони, оскільки свідчить про прискорення окупності активів та характеризується швидким вивільненням коштів з обігу. Абсолютна сума чистого прибутку на 1 грн. активів була змінною на кінець досліджуваного періоду. Якщо в 2020-2022 році на 1 гривню припадало приблизно 25-26 копійок, то в 2023 році це складало менше половину копійки, в 2024 р.-11 копійок. Рівень рентабельності зростав до 2022 року, в 2023 р. різко впав, в 2024 році досяг рівня 11 %.

Отже, проаналізувавши динаміку, склад та структуру активів ТДВ «Чернівецький хімічний завод», слід зазначити, що ситуація з активами була не однозначною, їх обсяги в переважній більшості зростали в порівнянні з попередніми роками, хоча в 2021 та 2024 роках вони дещо знижувалися в порівнянні до попередніх років. В цілому товариство забезпечене необоротними та оборотними активами. В досліджуваному періоді покращились показники ефективності використання активів, що підтверджує покращення політики управління активами товариства та підвищення ефективності його функціонування.

2.2. Оцінка показників ефективності використання оборотних активів товариства

Фінансова стійкість є важливою умовою функціонування товариства, що забезпечує ефективне управління оборотними активами, оптимізацію їх розмірів та структури. Оборотні кошти - це частина фінансових ресурсів, які перебувають в постійному обігу. Вони спрямовуються на придбання сировини, матеріалів, напівфабрикатів та інших елементів виробничих запасів. Частина цих коштів перебуває у формі готової нереалізованої продукції та незавершеного виробництва. До них також належать залишки грошових коштів та еквівалентів, що належать товариству.

Управління оборотними активами полягає у визначенні їх оптимальної потреби, варіантів фінансування та забезпечення ефективного використання. Оптимальна величина оборотних активів з однієї сторони повинна забезпечити безперебійне функціонування товариства, а з іншої - мінімізувати наявність недіючих поточних активів.

Необхідний обсяг оборотних активів визначається виходячи із двох позицій: ліквідності та доходності. Низький рівень оборотності активів може привести до втрати рівня ліквідності, в результаті можливі перебої в роботі та втрата доходів. Із зростанням величини оборотних активів ризик втрати ліквідності знижується, а величина прибутку зростає.

Подальше зростання оборотних активів може мати і негативні наслідки. Якщо товариство матиме в своєму розпорядженні вільні активи їх утримання може призвести до витрат та зниження прибутку. Стратегія і тактика управління оборотними активами повинна бути спрямована на пошук компромісу між ліквідністю, ефективністю та ризиком втрат товариства.

Розглядаючи політику управління оборотними активами ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2020-2024 роки, зазначимо, що вона є складовою частиною загальної фінансової стратегії товариства направлена на формування необхідного обсягу та складу оборотних активів, раціоналізації їх

структури та оптимізації джерел фінансування.

Найпершим етапом управління оборотними активами ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2020-2024 роки є аналіз складу та структури оборотних активів, зокрема, в розрізі основних їх видів: запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів. Інформаційною базою аналізу є форма № 1 «Баланс» та форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності». Дані аналізу оборотних активів проаналізовано у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз динаміки та складу оборотних активів

ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2020-2024 року (тис. грн.)*

Показники	Роки					Відхилення 2024 р. від 2020 р. (+/-)
	2020	2021	2022	2023	2024	
1	2	3	4	5	6	7
Майно підприємства:	51111	58049	71573	71434	71932	+20821
Оборотні активи в т.ч.	41733	46794	58854	58366	59480	+17747
запаси	14854	14475	24390	28727	24812	+9958
виробничі запаси	4914	5660	10450	11897	9870	+4956
готова продукція	9472	8511	13242	15899	13784	+4312
незавершене виробництво	-	10	10450	11897	-	x
Товари	468	314	697	931	1158	+690
Дебіторська заборгованість	5401	12254	3341	7444	7351	+1950
Гроші та еквіваленти	21433	20007	30207	21499	26914	5481
Інші оборотні активи	45	58	947	575	379	334

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімзавод» (дод. А, Б)

З табл. 2.5 видно, що найбільшими за обсягом в складі оборотних активах ТДВ «Чернівецький хімічний завод» в 2020-2024 роках були запаси. Протягом 5 років досліджуваного періоду вони зменшились в порівнянні з попереднім роком. Приріст даних активів протягом періоду дослідження складав 9958 тис. грн., темп росту 167 %. В 2024 році зміни відбулися в основному за рахунок виробничих запасів, які зменшились по відношенню до 2023 року на 2027 тис. грн. Це позначилось і на скороченні обсягу готової продукції в розмірі 2115 тис.

грн.

Слід зазначити, що від початку періоду до кінця величина готової продукції зросла майже в 1,5 рази, відповідно, в товаристві зросла активність виробництва і реалізації продукції.

Обсяг незавершеного виробництва в товаристві був неоднозначним в 2020 та 2024 роках він взагалі був відсутній, а в 2021р. складав лише 10 тис. грн. Значну частку в оборотних активах підприємства становить дебіторська заборгованість, однак, її обсяг то зростав, то зменшувався, а на кінець періоду значно зріс.

Що стосується частки грошових коштів підприємства в загальній структурі оборотних активів за 2020-2024 роки вона то зростала то скорочувалася. В цілому спостерігалася така тенденція: в 2020 р. грошові кошти та еквіваленти складали 31 % всіх оборотних активів, в 2021 р.- 34 %, в 2022 р. – 42 %, в 2023 р.- 30 %, в 2024 р.- 33 %. Це свідчило про те, що товариство володіло достатнім обсягом обігових коштів.

Аналіз складу та структури оборотних активів за 2020-2024 роки свідчить також проте що ситуації в товаристві була не поганою, хоча в 2024 р. ряд показників скоротилися, а обсяг дебіторської заборгованості міг привести до погіршення ліквідності

На нашу думку, для ТДВ «Чернівецький хімічний завод» необхідно використовувати всі можливі резерви з метою раціоналізації управління оборотними активами та запасами. При цьому варто звернути увагу на скорочення затрат і відходів сировини, на необхідність використання відходів і побічної продукції, на забезпечення контролю за зберіганням матеріальних ресурсів.

Варто зазначити, що ТДВ «Чернівецький хімічний завод» самостійно встановлює потребу в запасах, виходячи із своїх поточних потреб та фінансових можливостей. Потреба в оборотних коштах визначається як виробничими та фінансовими чинниками.

Виробничі чинники – є досить важливими, оскільки тісно пов'язані з

виробництвом та тривалістю виробничого циклу. Важливим моментом є періодичність покупки виробничих запасів, термінів реалізації виготовленої продукції та форм проведення розрахунків. Зміни зазначених показників потребують коригування власних оборотних коштів в сторону збільшення або зменшення. Приріст запасів забезпечується за рахунок власного прибутку товариства.

У випадку стабільного фінансового становища товариство може залучити до фінансування оборотних фондів позикові кошти. Чим кращі показники діяльності товариства, тим більше шансів залучення банківських кредитів і тим самим можливо зекономити власні оборотні кошти. Однак, в такому випадку, слід оцінити вартість залученого кредиту та ймовірну вигоду.

З метою більш детального аналізу оборотних активів ТДВ «Чернівецький хімзавод» протягом 2020-2024 років доцільно визначити показники стану та ефективності їх використання. Дані розрахунку подано в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз показників стану та ефективності використання оборотних активів

ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2020 - 2024 роки (тис. грн.)*

Показники	Роки					Відхилення 2024 р. від 2020 р. (+/-)
	2020	2021	2022	2023	2024	
1	2	3	4	5	6	7
Частка оборотних активів, %	81	80	83	82	83	2
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, оберти	1,24	1,37	1,21	1,4	1,38	0,14
Тривалість обороту оборотних активів, дні	290	262	297	257	260	-30
Коефіцієнт завантаження оборотних активів, грн.	0,52	0,59	0,62	0,81	0,71	0,19
Коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів	0,41	0,33	0,35	0,34	0,33	-0,08
Коефіцієнт забезпечення власних оборотних коштів	0,51	0,42	0,51	0,36	0,41	-10

Прибутковість оборотних активів, грн.	0,223	0,177	0,254	0,037	0,108	-0,15
Рентабельність оборотних коштів, %	21%	18%	25%	4%	10%	-11

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімзавод» (дод. А, Б)

Аналіз проведений по ТДВ «Чернівецький хімічний завод» показав, що показники оборотності та ефективності використання оборотних активів протягом 2020-2024 років піддержують не стабільність ситуації. Так, частка оборотних активів у загальній сумі активів протягом 2020-2024 роках в певні періоди зростала і відповідно складала в 2020 р. - 81 %, в 2021 р. - 80 %, в 2022 р. - 83 %, в 2023 р. - 82%, в 2024 р. – 83 %.

Щодо інших показників ефективності використання оборотних активів вони мінялись протягом періоду дослідження то зростали, то спадали.

Управління оборотними активами підприємства передбачає окремі конкретні особливості формування операційного циклу. Даний цикл - це період повного обороту всієї суми оборотних активів, у процесі якого може відбуватися зміна окремих їх видів.

Найважливішою характерною особливістю, яка суттєво впливає на обсяг, структуру й ефективність використання оборотних активів є тривалість. «Тривалість обороту включає час від моменту витрати підприємством коштів на придбання вхідних запасів матеріальних оборотних активів до надходження грошей від дебіторів за реалізовану їм продукцію» [26].

Визначимо тривалість операційного, виробничого та фінансового циклів на протязі 2020-2024 роки, дані розрахунків подамо у вигляді табл. 2.7.

З табл. 2.7 випливає, що в ТДВ «Чернівецький хімічний завод» в 2020-2024 роках ситуація дещо покращувалася, а саме на кінець року в порівнянні з 2020 р. скоротилася тривалість операційного циклу в результаті зменшилася кількість днів тривалості обороту. Тому слід зазначити, що дане товариство здійснює фінансування в оборотні активи за рахунок поточних зобов'язань.

Таблиця 2.7

Тривалість циклу ТДВ «Чернівецький хімічний завод»
за 2020-2024 роках (тис. грн.)

Цикли	Роки					Відхилення 2024 р. від 2020 р. (+/-)
	2020	2021	2022	2023	2024	
1	2	3	4	5	6	7
Операційний цикл (дні)	28	24	23	20	25	-3
Виробничий цикл (дні)	14	18	18	16	19	5
Фінансовий цикл (дні)	17	19	22	20	21	7

Таким чином, в 2020-2024 роках по ТДВ «Чернівецький хімічний завод» система управління оборотними активами налагоджена, оскільки їх частка в загальному обсязі активів товариства займає вагоме місце в межах 80 %. Це значно покращує рівень підвищення ліквідності товариства. Показники оборотності, прибутковості та рентабельності даного товариства забезпечують відповідний рівень виробничого процесу. В подальшому оптимізація розмірів і структури оборотних активів, зниження витрат їх імобілізації, забезпечення ефективного використання є пріоритетом фінансових менеджерів товариства.

2.3. Аналіз управління забезпеченістю та ефективністю використання необоротних активів

Сформовані на початку господарської діяльності товариства ТДВ «Чернівецький хімічний завод» необоротні активи потребують постійного управління. Основною метою якого є визначення форм і методів фінансового управління необоротними активами та встановлення оптимального їх розміру, забезпечення своєчасного їх оновлення та ефективного використання.

Слід зазначити, що необоротні активи даного товариства складаються з основних засобів, які займають левову частку в їх структурі і приймають

активну участь у діяльності товариства. Відповідно, при обґрунтуванні системи управління необоротних активів варто особливу увагу приділяти саме управлінню основними засобами.

Проаналізуємо склад та структуру необоротних активів ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за період 2020-2024 роки (табл. 2.8.)

Таблиця 2.8

Аналіз складу та структури необоротних активів

ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2020 - 2024 роки (тис. грн.)*

Показники	Роки					Відхилення 2024 р. від 2020 р. (+/-)
	2020	2021	2022	2023	2024	
1	2	3	4	5	6	7
Нематеральні активи:	31	36	27	7	8	-23
первісна вартість	148	156	158	158	158	+10
накопичена амортизація	117	120	131	141	150	+33
Незавершені капітальні інвестиції	226	2377	206	485	544	+31
Основні засоби:	9121	8842	12456	12566	11900	+2779
первісна вартість	25577	26665	31790	33157	34420	+8843
знос	16456	17823	19334	20591	22520	+6064
% зносу	64	66,8	60,8	62,1	65,4	x
Темпи росту	113,4	120,1	112,7	102,9	95,3	x
Темпи приросту	+1112	+1877	+1434	+379	-616	x
Всього необоротних активів	9378	11255	12689	13068	12452	+3074

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімзавод» (дод. А, Б)

Як свідчать дані табл. 2.8 для товариства в 2020-2024 роках характерне зростання вартості необоротних активів та безпосередньо вартості основних засобів. Протягом періоду дослідження обсяг необоротних активів зростав щорічно, лише в 2024 році в результаті виведення із експлуатації застарілого та зношеного обладнання їх вартість скоротилася на 616 тис. грн. Зростання вартості необоротних активів тісно пов'язане з поживавленням діяльності та із збільшенням потреби в основних засобах. Так, якщо загальна вартість необоротних активів зростала на кінець року то відповідно зростала і сума

основних засобів товариства, в порівнянні з початком року це склало 2779 тис. грн.

Що стосується зносу основних засобів то слід звернути увагу, що товариство використовує переважно більшість зношених основних засобів, що виражається наступними даними: в 2020 р.- основні засоби зношені на 64%, в 2021 р. на 66,8 %, в 2022 р. на 60,8 %, в 2023 р. на 62,1 %, в 2024 р. на 65,7 %. Наведені дані є сигналом для проведення оновлення діючих основних засобів товариства.

Оцінка результатів показників темпів росту та приросту показала, що протягом досліджуваного періоду темпи росту в період 2020-2023 рр. були позитивними і перевищували 100 % бар'єр, по роках це складало: в 2020 р.- 113,4 % (1112 тис. грн.), в 2021 р.- 120,1 % (1877 тис. грн.), в 2022 р. - 112,7 % (91434 тис. грн.), в 2023 р. – 102,9 % (379 тис. грн.). Дещо іншою була ситуація в 2024 році спостерігався показник на рівні 95,3 % (-616 тис. грн.).

Слід зазначити, щодо складу основних засобів товариства відносяться будинки та споруди, які мають велику вартість, відповідно сума їх знос досить вагома. Вартість транспортних засобів ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за період 2020-2024 років зросла, оскільки в товаристві виникла необхідність до їх оновлення та списання фізично зношених.

Що стосується устаткування та обладнання даного товариства, то їх сума протягом аналізованого періоду збільшувалася. Дане збільшення пов'язане із значним придбанням нового обладнання для розливу фарб та лаків.

Варто зазначити, що ТДВ «Чернівецький хімічний завод» інвестує значні кошти в основні засоби, проте в товаристві існують ряд основних засобів, які мають великий ступінь зносу, тому потребують оновлення.

Аналіз підтверджує факт, що товариство протягом 2020-2024 років забезпечене необоротними активами для здійснення основної діяльності, однак, потребує значних капітальних інвестицій для придбання нового сучасного обладнання.

В процесі управління необоротними активами важливе значення має

правильне нарахування та використання амортизаційних відрахувань. Основні засоби ТДВ «Чернівецький хімічний завод» поділяються на 16 груп, кожна з них має відповідну норму амортизації і методику розрахунку.

Динамічні зміни амортизаційних відрахувань ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2020-2024 роки проілюстровані на рис. 2.2.

Логічно стверджувати, що за 2022-2024 роки в товаристві збільшилося щорічне накопичення зносу основних засобів у формі амортизаційних відрахувань. Це дозволило в 2024 році списати ряд застарілих та зношених основних засобів і придбати на їх місце більш сучасніше устаткування. Залишок амортизації основних засобів на кінець 2024 року становить 1922 тис. грн., що на 348 тис. грн. більше порівняно з 2023 роком. Приріст сум нарахованої амортизації за 2024 рік до 2022 року складав +244 тис. грн. В 2020 році сума амортизації дорівнювала 3594 тис. грн., в 2021 році – 4535 тис. грн.

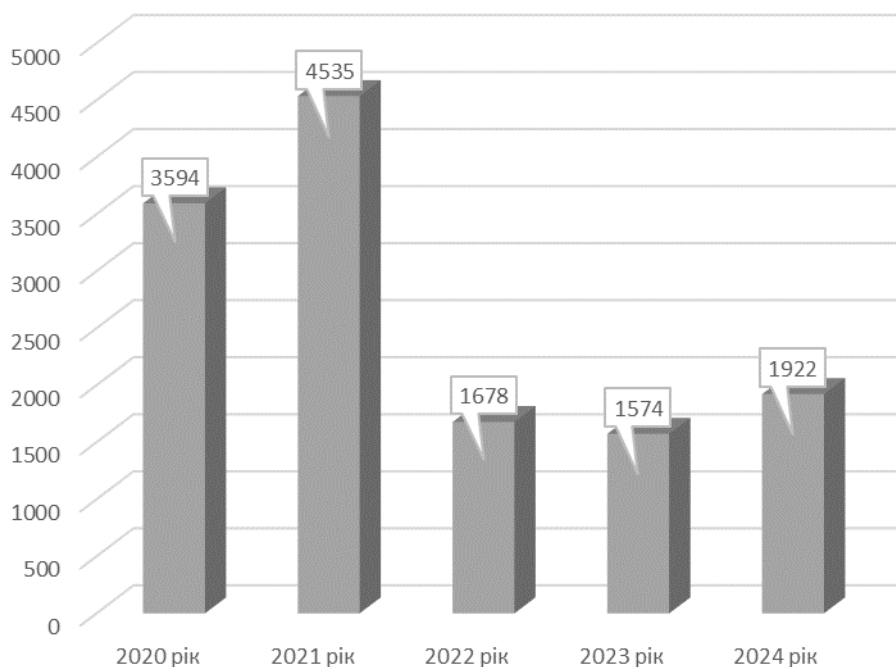

Рис. 2.2. Динаміка амортизаційних відрахувань

ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2020-2024 роки*

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімзавод» (дод. А, Б)

Слід зазначити, що найбільшу частку в загальній сумі займає знос

будинків та споруд, оскільки їх вартість є дуже високою. Щодо машин, обладнання та транспортних засобів даного підприємства, то нарахування зносу в 2022 році зменшилось порівняно з 2020-2021 роками, за рахунок списання зношених основних засобів. Знос інструментів, інвентаря, приладів, малоцінних необоротних матеріальних активів, інших основних засобів незначно зріс, оскільки списувались повністю амортизовані засоби, оскільки їх вартість це дозволяла робити.

Проаналізуємо показники стану, забезпеченості та використання основних засобів товариства за 2020-2024 роки (табл. 2.9).

З даних табл. 2.9 видно, що товариству характерна позитивна тенденція, так коефіцієнт оновлення в 2024 році збільшився порівняно з 2020 роком на 0,05 і склав 0,06 в.п., що свідчило про збільшення вартості нового обладнання.

Коефіцієнт приросту основних засобів показує приріст нововведених засобів зростав з 2020 по 2023 рік, в 2024 році спостерігалось зменшення коефіцієнту приросту основних засобів.

Таблиця 2.9

Основні показники використання основних засобів на
ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2020-2024 роках (тис. грн.)*

Показники	Роки					Відхилення 2024 р. від 2020 р. (+/-)
	2020	2021	2022	2023	2024	
1	2	3	4	5	6	7
Фондомісткість, грн.	0,14	0,11	0,17	0,17	0,14	-
Фондоозброєність, грн.	85	83	124	128	130	45
Фондовіддача основних засобів, грн.	7,0	8,9	5,8	5,6	6,9	-0,1
Рентабельність основних засобів, %	8	10	11	14	15	7
Коефіцієнт оновлення	0,01	0,01	0,03	0,04	0,06	0,05
Коефіцієнт вибуття	0	0,2	0,1	0,3	0,4	0,4
Коефіцієнт приросту	0,4	0,5	0,4	0,6	0,2	-0,2
Коефіцієнт зносу	0,64	0,66	0,60	0,62	0,65	0,01
Коефіцієнт придатності	0,36	0,34	0,40	0,38	0,35	-0,01

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімзавод» (дод. А, Б)

Коефіцієнт зносу характеризує стан і ступінь зносу основних засобів товариства. У 2024 році даний коефіцієнт становив 0,65 що порівняно з 2020 роком на 0,1 в.п. більше. Порівняно з 2023 роком коефіцієнт зносу збільшився на 0,3 в.п. Дані показники засвідчують факт того, що дане товариство покращувало свою ситуацію.

Фондовіддача – це відношення вартості випущеної продукції у вартісному виразі до середньорічної вартості основних виробничих фондів. Вона показує скільки виробляється готової продукції на одиницю основних виробничих фондів. Величина, зворотна показнику фондовіддачі – це фондомісткість, яка показує суму затрачених основних фондів на виробництво одиниці продукції.

Слід зазначити, що показники фондомісткості основних засобів дозволяють визначити вартість основних засобів на одну гривню виробленої продукції і характеризують забезпеченість товариства основними засобами. Так в товаристві в аналізованому періоді на одну гривню реалізованої продукції припадало в 2020 році -0,14 грн., в 2021 році – 0,11 грн., в 2022 році – 0,17 грн., в 2023 році – 0,17 грн., в 2024 році - 0,14 грн. основних засобів. Оскільки позитивним є зменшення даного показника, то в 2024 р. можна відмітити позитивні тенденції зменшення рівня фондомісткості. Як видно, кожна інвестована у основні виробничі засоби гривні в ТДВ «Чернівецький хімічний завод» у 2024 році приносила 0,69 грн. виробленої продукції і це позитивний момент.

Фондоозброєність – це відношення середньорічної вартості основних фондів до середньорічної кількості працюючих. Даний показник показує вартість ОФ, що припадає на 1 працівника. Показник характеризує технічну оснащеність праці, допомагає оцінити на скільки ефективно використовуються основні фонди підприємства в ході виробничого процесу.

Рівень фондоозброєності в товаристві мав тенденцію до зростання протягом всього періоду дослідження з 85 грн. у 2020 році до 130грн. у 2024 році. Цей факт свідчить, про те, що товаристві поряд із зростанням кількості

працівників відбулось збільшення вартості основних засобів. Отже, збільшення рівня фондоозброєності є позитивним фактором, що говорить про те, що в товаристві достатній рівень технологічного забезпечення виробництва.

Рентабельність основних фондів - це відношення прибутку від реалізації продукції до вартості основних виробничих фондів.

Таким чином, оцінивши основні фінансово-економічні показники діяльності ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за період 2020-2024 років та визначивши основи системи управління активами даного товариства слід відмітити позитивні тенденції його розвитку. Протягом періоду дослідження товариство працювало прибутково, мало достатній рівень забезпеченості оборотними та необоротними активами, на відповідному рівні були і показники ефективності використання активів. Хоча протягом аналізованого періоду не було чіткої закономірності стану та динаміки активів, особливо це відзначалося в 2024 році.

Висновки до другого розділу

1. ТДВ «Чернівецький хімічний завод» - це сучасне підприємство, яке працює в умовах комерційного розрахунку та забезпечує отримання доходу від продажу продукції.

2. Товариство протягом всього періоду працювало прибутково, хоча обсяги прибутку були різними, так в 2023 році він зменшився на 14748,0 тис. грн. і склав 215,0 тис. грн., значно зросли суми прибутку в 2024 році і склали – 6542,0 тис. грн.

3. Майно товариства відображене в активі балансу і представлене у вигляді оборотних та необоротних активів. На кінець звітного періоду товариство володіло необоротними активами в розмірі 12452,0 тис. грн. та оборотними активами сумі 59480,0 тис. грн.

4. В структурі активів перевагу мали оборотні активи, їх частка коливалася в межах 80 %, це було досить позитивним моментом, так як дозволяло товариству забезпечувати виробничий безперебійний процес.

5. Проаналізовані показники ефективності використання оборотних активів та основних засобів показали що товариство ефективно використовує дані активи, періодично їх оновляє та списує.

6. Основні засоби, які використовуються в товаристві більше як на половину зношенні, тому керівництво повинно додавати всіх зусиль, щоб покращити фінансове забезпечення оновлення основних засобів.

7. Показники фондоддачі, фондомісткості, фондоозброєння відповідають встановленим нормативам.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Основні напрями підвищення ефективності управління активами підприємства

В умовах зростаючої конкуренції активна інноваційна діяльність товариства ТДВ «Чернівецький хімічний завод» супроводжується розвитком підприємницької діяльності. Нові ідеї управлінської діяльності, нові технології та управлінські рішення в сфері активів товариства гарантують йому фінансову стабільність за рахунок збільшення обсягів виробництва, покращення використання активів, зростання прибутковості, зниження фондомісткості, підвищення продуктивності праці, прискорення обігу вкладеного капіталу. Потреба в постійному оновленні технологій виробництва змушує товариство постійно покращувати та оновлювати активну частину активів товариства, включаючи сучасні досягнення наукових та технологічних розробок.

В результаті проведених в практичній частині роботи досліджень, визначених результатів розрахунків та показників аналізу ефективності управління активами, для ТДВ «Чернівецький хімічний завод» запропоновано конкретні напрямки та шляхи покращення обсягу і структури активів товариства в перспективі. Пошук шляхів покращення формування та використання активів товариства передбачає впровадження сучасних технологій та прийомів управління активами, сучасних досягнень науково-технічного прогресу тощо.

Важливу роль відіграє вдосконалення умов матеріально-технічного обслуговування товариства. Покращення управління оборотними та необоротними активами передбачає стабільність виробничого процесу, вибору форм розрахунків, що гарантує платежі та забезпечує прискорення реалізації продукції, надходження коштів на рахунки товариства. Така ситуація сприяє

поліпшенню фінансового стану товариства, закріпленню господарських зв'язків та покращенню фінансової дисципліни [46, с.119].

Ефективне управління активами товариства ТДВ «Чернівецький хімічний завод» полягає в наступному:

1. Виборі раціональної структури оборотних та необоротних активів.
2. Отриманні оптимального рівня активів із урахуванням специфіки діяльності товариства, відповідно, вартість оборотних активів має бути більшою або дорівнювати сумі кредиторської заборгованості за товарними операціями; сума дебіторської заборгованості на відповідну дату повинна дорівнювати загальній сумі кредиторської заборгованості на відповідну дату або бути меншою. На досліджуваному підприємстві ця умова не дотримується.
3. Виборі оптимального рівня фінансового забезпечення формування оборотних та необоротних активів.
4. Наявності чистого оборотного капіталу, що дає змогу забезпечити відповідний рівень ліквідності балансу підприємства. Проведений аналіз ТДВ «Чернівецький хімічний завод» підтверджує від'ємне значення даного показника, відповідно, товариство розглядає питання залучення кредитів банку.
5. Забезпечення товариства оптимальним розміром грошових коштів, яке досягається в процесі ефективного управління оптимальним розміром грошових коштів, забезпеченням прискореного їх надходження, скороченням здійснення розрахунків за відвантажену продукцію, підвищенням ефективності вкладання грошових коштів.
6. Виборі оптимального фінансового та операційного циклів, яке відбувається в результаті скорочення виробничого процесу, уповільнення оборотності кредиторської заборгованості та забезпечення прискорення оборотності дебіторської заборгованості.

При визначенні ефективної політики управління оборотними активами ТДВ «Чернівецький хімічний завод» повинен розробити правильність тактичних рішень. Дані тактичні рішення пов'язані з оптимізацією обсягу оборотних активів і забезпечує вибір відповідної політики управління

грошовими коштами, запасами, дебіторською заборгованістю. Відповідно, розрізняють дві тактики практичних дій: гнучку та обмежуючу тактику.

Обмежуюча тактика підтримує мінімально необхідний обсяг оборотних активів. Однак, в такому випадку, товариство має обмежені можливості збільшувати прибуток за рахунок нарощування виробництва та розширення обсягів діяльності, що значно може реагувати на зміни ринкової кон'юнктури. Варто зазначити, що при обмежених обсягах оборотних активів і значних розмірах поточних зобов'язань ліквідність підприємства буде низькою.

Гнучка тактика управління оборотними активами забезпечує співвідношення між поточними активами та обсягом реалізації та стимулює обсяг продажу, зростає при цьому розмір статей балансу, можливість збільшення обсягів виробництва та дає відстрочку платежів. До даних статей слід віднести: грошові кошти, цінні папери, страхові резервні запаси. Однак, дана політика є надто затратною, так як будується між затратами збільшення оборотних активів та вигодами від них.

Стратегії фінансування оборотних активів залежать від основних принципів фінансування. При цьому постійна частина оборотних активів визначається на рівні мінімальної потреби в оборотних активах. Змінна частина визначається як різницею між фактичною і мінімальною потребою в оборотних активах.

Та частина капіталу, яка фінансує оборотні активи називається чистим оборотним (робочим) капіталом товариства. Та яка фінансує необоротні активи називається основним капіталом. Чистий оборотний капітал представляє грошове вираження оборотних активів за мінусом поточних зобов'язань. Варто зазначити, що чим більший чистий оборотний капітал, тим меншим є ризик втрати ліквідності.

Фінансовий менеджер вибираючи джерела покриття змінної частини оборотних активів, при цьому виділяє чотири стратегії фінансування оборотних активів, зокрема:

1. Ідеальна стратегія полягає в тому, що поточні активи фінансуються за

рахунок поточних зобов'язань. Схематично це представлено на рис. 3.1.

Оборотні активи	Поточні зобов'язання
Необоротні активи	Довгострокові зобов'язання
	Власний капітал

Рис. 3.1. Ідеальна стратегія фінансування активів товариства

Враховуючи ліквідність, ця модель є досить ризикованою, так як при одночасному пред'явленні кредиторами всіх зобов'язань товариство буде змушене розпродавати частину основних засобів.

2. Агресивна стратегія полягає у фінансуванні необоротних активів на довгостроковій основі та на постійній основі оборотних активів. За рахунок короткострокової заборгованості повністю покривається змінна частина оборотних активів (рис. 3.2).

Змінна частина оборотних активів	Поточні зобов'язання
Постійна частина оборотних активів	Довгострокові зобов'язання
Необоротні активи	Власний капітал

Рис. 3.2. Агресивна стратегія фінансування активів

При даній моделі спостерігається також дуже високий ризик, тому використання даної стратегії можуть собі дозволити лише ті підприємства, які можуть поновлювати короткострокові кредити.

3. Консервативна стратегія полягає у фінансуванні всіх активів за рахунок довгострокових джерел (рис. 3.3).

Оборотні активи	Довгострокові зобов'язання
Необоротні активи	Власний капітал

Рис. 3.3. Консервативна стратегія фінансування активів

Консервативна стратегія застосовується на початкових стадіях існування підприємства при умові достатньої величини власного капіталу і доступності довгострокових кредитів інвестиційного характеру [16, с.84].

4. Компромісна стратегія полягає у фінансуванні необоротних активів та постійної та змінної частини оборотних активів за рахунок довгострокових джерел. Інша частина оборотних активів фінансується на короткостроковій основі (рис. 3.4). Дана модель є найбільш реальною, проте в окремі періоди підприємство може мати зайві оборотні активи, що впливає на прибутковість в сторону зменшення.

Змінна частина оборотних активів	Поточні зобов'язання
Постійна частина оборотних активів	Довгострокові зобов'язання
Необоротні активи	Власний капітал

Рис. 3.4. Компромісна стратегія фінансування активів

Вивчаючи переваги та недоліки кожної моделі слід стверджувати, що найбільш оптимальною є компромісна стратегія фінансування. В даній моделі поєднується оптимальний рівень прибутковості й середній рівень ризику та забезпечується високий рівень платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Проте, в певний період, виходячи із цілей фінансово-господарської діяльності, товариство ТДВ «Чернівецький хімічний завод» може обрати іншу стратегію фінансування. Тут важливо знайти бажане співвідношення між рівнем рентабельності власного капіталу і рівнем ризику між фінансовою стійкістю підприємства і величиною чистих оборотних коштів.

Таким чином, провівши дослідження напрямів ефективності використання активів товариства, зокрема оборотних активів, можна стверджувати, що стратегія управління активами є пріоритетним напрямом діяльності товариства. Ефективна система управління активами дозволяє

забезпечити товариство оптимально необхідним обсягом оборотних та необоротних активів, сприяє його перспективному розвитку.

3.2. Напрями вибору стратегії управління та фінансування необоротних активів товариства

Одним із важливих чинників стабільного розвитку товариства ТДВ «Чернівецький хімічний завод» є ефективне та раціональне використання саме необоротних активів. Сформовані необоротні активи на початку діяльності товариства потребують постійного управління ними. Відповідно, до основних завдань управління необоротними активами відносяться:

- визначення пріоритетних форм оновлення основних виробничих засобів на розширеній та простій основі;
- визначення потреби в необоротних активах для розширення та збільшення обсягів виробництва;
- забезпечення ефективного використання основних засобів та нематеріальних активів;
- формування необхідного фінансового забезпечення для відтворення необоротних активів та забезпечення їх оптимальної структури.

Підвищення ефективності використання необоротних активів та покращення їх стану можна досягти використовуючи 2 методи:

Перший напрям полягає в використанні різних форми відтворення зносу основних засобів. Це може бути капітальний та поточний ремонт, коли усуваються тимчасово фізичного спрацювання деталі та конструкції. Передбачено проведення таких видів ремонту: поточний, капітальний, відновлюваний.

Однак, в процесі проведення ремонту важливо дати економічну оцінку доцільності витрат на капітальний ремонт основних засобів. Безумовно, що перший ремонт є вигіднішим чим придбання нового обладнання. При цьому його фактичні витрати не перевищують приблизно 30 %, в той же час наступні

капітальні ремонти можуть коштувати дорожче, ніж нове аналогічне устаткування.

Наступним кроком може бути модернізація засобів праці, яка дає змогу усунути моральний знос основних засобів, це удосконалення діючих засобів праці шляхом конструктивних змін, встановлення приборів для механізації і автоматизації виробничих процесів, заміни і зміцнення вузлів та деталей, приведення їх в стан, який відповідає сучасному техніко-економічному рівню. Найбільш ефективною і вигідною є модернізація введення більш прогресивних технологічних процесів, автоматизації і механізації, поглиблення спеціалізації.

Процес відтворення основних засобів також відбувається через заміну технічно застарілих та фізично спрацьованих засобів праці. Визначення необхідного обсягу заміни передбачає встановлення оптимальних строків експлуатації.

Враховуючи той факт, що більша частина підприємств не неспроможна власними коштами здійснювати технічне оновлення виробництва, тому в підприємств виникає необхідність звертатись до лізингових послуг банків.

Лізинг – це кредит, який в товарній формі надається лізингодавцем лізингоодержувачу для придбання основних засобів. Лізингові відносини між банком і покупцем будуються на принципах: повернення, платності, терміновості, матеріального забезпечення (застави). До функцій лізингу відносяться: фінансова, виробнича, збутова.

Амортизаційна політика є складовою облікової політики та фінансово-господарської діяльності підприємства. При нарахування амортизаційних відрахувань здійснюється нагромадження фінансових ресурсів, як інструменту відтворення основних засобів. Сьогодні, головним питанням в сфері амортизаційної політики господарюючого суб'єкту є питання який метод доцільніше обрати для нарахування амортизації, оскільки законодавчо відсутні чіткі правила щодо вибору. Всі запропоновані методи можна вважати рівноцінними, але кожен з них має свої особливості і визначає різні суми

амортизації [28].

Слід зазначити, що Згідно з п.28 П(С)БО 7 кожне підприємство обирає найбільш йому приємніший метод нарахування амортизації основних засобів. До уваги береться очікуваний спосіб отримання від його використання найбільших економічних вигід. Обраний метод повинен забезпечити прискорене оновлення основних засобів та можливість отримання товариством реальної величини прибутку.[28].

Обираючи спосіб нарахування амортизації підприємство повинно враховувати той факт щоб від вибраного методу амортизації не залежить розмір сплаченого податку на прибуток, так як підприємство зобов'язане здійснювати «податкову» амортизацію.

Відповідно, до введених нових стандартів бухгалтерського обліку нарахування амортизації здійснюється за такими методами:

1. Прямолінійний. «Річна сума амортизаційних відрахувань розраховується шляхом ділення амортизаційної вартості на термін корисного використання (експлуатації) майна» [28].

$$АМВ = V_{ам} / T_{ке} \quad (3.1)$$

де, АМВ - річна сума амортизаційних відрахувань;

$V_{ам}$ - вартість, яка амортизується;

$T_{ке}$ - термін корисного використання (експлуатації).

Вартість, що амортизується, визначається за наступною формулою:

$$V_{ам} = V_{п} - V_{л} \quad (3.2)$$

де, $V_{п}$ - первісна вартість основного засобу або переоцінена вартість;

$V_{л}$ - ліквідаційна вартість основного засобу.

2. Метод зменшення залишкової вартості. «Річна сума амортизаційних відрахувань є добутком залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації» [28].

$$A_m B = B_{зп} (B_{пп}) * H_{ам} \quad (3.3)$$

де, $B_{зп}$ - залишкова вартість об'єкта на початок звітнього року;

$B_{пп}$ - первісна вартість на дату початку нарахування амортизації;

$H_{ам}$ - річна норма амортизації. В свою чергу річна норма амортизації визначається наступним чином:

$$H_{ам} = 1 - \sqrt[T_{кв}]{(B_{л} / B_{п})} \quad (3.4)$$

де, $T_{кв}$ - кількість років корисного використання об'єкта.

3. Метод прискореного зменшення залишкової вартості. «Річна сума амортизаційних відрахувань - це добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітнього року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється виходячи зі строку корисного використання об'єкта і подвоюється» [28].

1.

$$A_m B = B_{зп} (B_{пп}) * H_{ам} \quad (3.5)$$

$$H_{ам} = (1 / T_{кв}) * 2 \quad (3.6)$$

«Застосування вище згаданого методу дозволяє уникнути стрибкоподібної зміни собівартості продукції і в той же час, доволі швидко в разі необхідності сформувати ресурси для вкладення в основні засоби до того як останні під впливом інфляції та інших негативних чинників знеціняться Недолік даного методу заключається в тому, що він не завжди забезпечує стовідсоткове відтворення капіталу за встановлений термін експлуатації» [28].

4. Кумулятивний метод. «Річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується та кумулятивного коефіцієнта» [28].

$$A_m B = B_{ам} * K_k \quad (3.7)$$

де, K_k - кумулятивний коефіцієнт.

«Кумулятивний коефіцієнт визначається шляхом ділення кількості років, що залишаються до кінця очікуваного строку використання об'єкта основних

засобів на суму числа років його корисного використання» [28]

.

$$K_k = T / \sum T_{ke} \quad (3.8)$$

де, T - кількість років, що залишаються до кінця очікуваного строку використання об'єкта основних засобів;

$\sum T_{ke}$ - сума числа років корисного використання об'єкта.

6. Виробничий метод. «Місячна сума амортизаційних відрахувань визначається як добуток фактичного місячного обсягу виробництва продукції (робіт, послуг) і виробничої ставки амортизації».

$$AmB = BP_m * BC_{am} \quad (3.9)$$

де, BP_m - фактичного місячного обсягу виробництва продукції (робіт, послуг);

BC_{am} - виробнича ставка амортизації.

«Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) із використанням об'єкта основних засобів» [28].

$$BC_{am} = B_{am} / BP_{оч} \quad (3.10)$$

де, $BP_{оч}$ - очікуваний обсяг виробництва із використанням об'єкта основних засобів.

Отже, для ТДВ «Чернівецький хімічний завод» оптимальнішим варіантом є використання таких методів амортизації як: прямолінійний метод, прискореного зменшення залишкової вартості або ж кумулятивний метод, так як на протязі десяти років вартість обладнання майже спишеться.

ТДВ «Чернівецький хімічний завод» здійснюючи планування діяльності на перспективу, розробляє стратегію фінансування активів підприємства та забезпечує ефективність її виконання.

В умовах ринку кардинально змінюється стратегія управління фінансами

товариства та в цілому його активами. Дана стратегія орієнтована переважно на власні кошти, чистий прибуток та амортизаційні відрахування. Дане товариство несе повну матеріальну відповідальність за фінансову політику, так як вона проводиться своїми доходами і майном. Оцінка ефективності управління фінансами, зокрема, активами підприємства має важливе значення, оскільки це може привести до позитивних моментів, або до втрат фінансової стійкості та неплатоспроможності. Не враховуючи оцінку ефективності управління активами неможливо правильно управляти товариством, вибрати обґрунтовану тактичну та стратегічну політику управління фінансами підприємства.

Ефективність управління активами підприємства, полягає в першу чергу у визначенні оптимальної структури активів підприємства. Оскільки, чим вищий коефіцієнт співвідношення оборотних активів і основних засобів підприємства, тим вища його ліквідність і тим нижчий ризик його неплатоспроможності.

ТДВ «Чернівецький хімічний завод» здійснює планування своєї діяльності, розробляючи фінансовий план в якому відображено планування активів підприємства.

В цілому можна зробити висновок, що активи даного товариства знаходяться в доброму стані, покращують і підвищують свій виробничий потенціал. Проведено розрахунок планових показників активів ТДВ «Чернівецький хімічний завод» на 2026 рік, враховуючи те що фінансові показники товариства значно покращились, зокрема спостерігається збільшення виручки від реалізації продукції, чистого прибутку, а також зростання капітальних інвестицій підприємства. Вирішальну роль тут відзначило проведене переобладнання устаткування, було введено в експлуатацію сучасне обладнання. Розрахунок планових показників активів товариства на 2026-2027 роки подана у табл. 3.1.

При розрахунку показників враховуються планові суми активів за попередні роки 3 роки.

Таблиця 3.1

Прогноз планових показників ТДВ «Чернівецький хімічний завод»
на 2026-2027 роки

тис. грн.

Статті активу балансу	На кінець періоду				
	Сума			Прогноз (+/-)	
	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2026 рік	2027 рік
1	2	3	4	5	6
Необоротні активи, всього	12689	13068	12452	14942	17930
Оборотні активи, всього	58854	58366	59480	65428	71970
Чистий прибуток	14963	215	6542	7876	9210
Всього активи	71573	71434	71932	64739	71213

Темпи росту основних показників товариства:

Капітал: 2024р. до 2022 року = $71932/71573 = 100,5\%$,

ЧД від реалізації продукції = $64774/65689 = 99\%$,

Чистий прибуток = $6542/65689 = -10\%$, $6542/215 = 304,3\%$

Активи = $71932/71543 = 100,5\%$,

Необоротні активи = $12452/12689 = 98\%$,

Оборотні активи = $59480/58854 = 101,1\%$.

Отже, результати досліджень показали, що ТДВ «Чернівецький хімічний завод» має ряд позитивних тенденцій своєї діяльності, це свідчить про ймовірне зростання діяльності даного товариства, яке можливе в перспективі. Це стане виробничим поштовхом до розширення діяльності та зростання активів товариства.

Показники активів балансу ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 роки свідчать про зростання сум активів балансу в цілому, так темп росту 2024 р. до 2022 р. складав $100,5\%$, зокрема по необоротних активах 98% , по оборотних активах $101,1\%$. Виходячи з таких показників прогностичні дані по загальному обсягу активів в 2026 р. можливо складуть 64739 тис. грн., в 2027 році 71213 тис. грн. Основна причина зростання активів це розширення діяльності. Для цього товариство має всі фінансові можливості, оскільки темп

росту капіталу складав 100,5 %.

Таким чином, покращення управління активів, підвищення інтенсивності використання оборотних та необоротних активів дасть можливість збільшити виробничу діяльність товариства ТДВ «Чернівецький хімічний завод», впровадити нові технології, забезпечити більш високу якість виробленої продукції та отримати позитивні фінансові результати діяльності.

Висновки до третього розділу

1. Стратегія управління активами підприємства передбачає розробку прийомів та методів направлених на покращене використання оборотних та необоротних активів.

2. Нові управлінські рішення, нові технології в сфері активів товариства ТДВ «Чернівецький хімічний завод» гарантують фінансову стабільність за рахунок збільшення обсягів виробництва, покращення використання активів, зростання прибутковості, зниження фондомісткості, підвищення продуктивності праці, прискорення обігу вкладеного капіталу

3. Для ТДВ «Чернівецький хімічний завод» запропоновано конкретні напрямки та шляхи покращення обсягу і структури активів товариства в перспективі.

4. Ефективне управління активами товариства ТДВ «Чернівецький хімічний завод» полягає в виборі раціональної структури оборотних та необоротних активів; отриманні оптимального рівня активів із урахуванням специфіки діяльності товариства; виборі оптимального рівня фінансового забезпечення формування оборотних та необоротних активів; наявність чистого оборотного капіталу, що дає змогу забезпечити відповідний рівень ліквідності балансу підприємства; забезпечення товариства оптимальним розміром грошових коштів, яке досягається в процесі ефективного управління оптимальним розміром грошових коштів, забезпечення прискореного надходження грошових коштів, скорочення термінів здійснення розрахунків за

відвантажену продукцію, підвищення ефективності вкладання грошових коштів; виборі оптимального фінансового та операційного циклів, яке відбувається в результаті скорочення виробничого процесу, уповільнення оборотності кредиторської заборгованості та забезпечення прискорення оборотності дебіторської заборгованості

5. Існує чотири стратегії фінансування оборотних активів, зокрема: ідеальна стратегія, агресивна, консервативна і компромісна. Важливим чинником стабільного розвитку товариства ТДВ «Чернівецький хімічний завод» є ефективне та раціональне використання саме необоротних активів матеріально-технічної основи товариства.

7. Основними завданнями управління необоротними активами слід вважати: визначення пріоритетних форм оновлення основних виробничих засобів на розширеній та простій основі; визначення потреби в необоротних активах для розширення та збільшення обсягів виробництва; забезпечення ефективного використання основних засобів та нематеріальних активів; формування необхідного фінансового забезпечення для відтворення необоротних активів та забезпечення їх оптимальної структури.

8. Амортизаційна політика є складовою облікової політики та фінансово-господарської діяльності підприємства. При нарахування амортизаційних відрахувань здійснюється нагромадження фінансових ресурсів, як інструменту відтворення основних засобів.

ВИСНОВКИ

Ключову роль у реалізації стратегії товариства ТДВ «Чернівецький хімічний завод» займають проблеми достатності активів для організації виробничого процесу, організація механізму їх планування та поповнення, проведення аналізу ефективності їх використання. Важливою умовою функціонування підприємств є формування та ефективне використання активів.

Формування активів підприємства, їх прояв, характер використання пов'язане з розвитком підприємства.

Розширення та відновлення активів діючого підприємства здійснюється згідно з стратегічними завданнями та урахуванням наявності інвестиційних ресурсів.

В процесі управління активами підприємства важливо забезпечити їх своєчасне оновлення та ефективне використання.

Ефективне управління оборотними активами, оптимізація їх структури та розмірів, зниження витрат пов'язане з іммобілізацією оборотних активів. Оборотні кошти - це частина ресурсів, які постійно перебувають в обігу і спрямовуються на придбання сировини, матеріалів, напівфабрикатів та інших елементів виробничих запасів. Значна частина оборотних коштів перебуває у незавершеному виробництві та в готовій нереалізованій продукції. Інша частина оборотних коштів належать до залишків грошових коштів підприємства.

Необоротні активи - це матеріальна основа виробництва, до них відносяться основні засоби, незавершене виробництво, нематеріальні активи тощо.

Проаналізувавши активи ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2020-2024 роки, слід зазначити, що ситуація стала більш позитивнішою, покращились економічні показники, зросла валюта балансу, зросла вартість оборотних та необоротних активів. Найбільшу частку в активах даного товариства складають оборотні активи. З кожним роком зростає її частка це є

позитивним моментом, оскільки призводить до поступового підвищення ліквідності товариства. Також покращилися основні показники стану та ефективності використання оборотних активів підприємства, що свідчить про збільшення рентабельності оборотних активів.

Головною умовою ефективної діяльності ТДВ «Чернівецький хімічний завод» на перспективу є оптимізація розмірів і структури оборотних активів, а також зниження витрат, пов'язаних з іммобілізацією оборотних активів. Підприємству в подальшому доцільно детальніше здійснювати управління дебіторською заборгованістю та грошовими активами. З метою управління грошовими коштами підприємству необхідно здійснювати стратегічне планування та прогнозування грошових потоків, забезпечувати виконання запланованих дій, організовувати дієвий фінансовий контроль та коригування досягнутих показників.

Варто зазначити, що для ТДВ «Чернівецький хімічний завод» необхідно:

- забезпечити ефективніше використання діючих основних засобів;
- сформуванню необхідний обсяг фінансового забезпечення для відтворення необоротних активів та забезпечити оптимізацію їх структури;
- обрати раціональну структуру та оптимальний рівень оборотних активів з урахуванням специфіки діяльності підприємства;
- розширити обсяги власних фінансових ресурсів з метою забезпечення фінансування відновлення, ремонту та використання необоротних активів підприємства;
- забезпечити наявність чистого оборотного капіталу, який покликаний забезпечити рівень ліквідності балансу підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексін Г.О. Управління основним капіталом як оперативна складова фінансової стратегії підприємств. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук, праць*. 2016. № 3. С. 85-90.
2. Амбросов В.Я. Відтворення та ефективне використання основного капіталу: монографія. Харків: Міськдрук, 2018. 231 с.
3. Аранчій В.І., Чумак В.Д., Смоленська О.Ю., Чернетко Л.В. Фінансова діяльність підприємства. К.: ЗД «Професіонал», 2014. 204 с.
4. Афанасьєв С. Кравченко А. Управління структурою активів. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. №1. С. 25-28.
5. Базилук В. Формування моделі оптимізації структури капіталу підприємства. *Наукові записки*. 2018. № 1–2 (46–47). С. 28–31.
6. Білик М.Д. Сутність та оцінка активів підприємства. *Фінанси України*. 2019. № 3. С. 34-42.
7. Бичкова Н.В. Оптимізація структури активів вітчизняних підприємств у контексті підвищення ефективності фінансової діяльності. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2020. Вип. 1 (48). С. 16-23.
8. Бланк І.О. Основи фінансового менеджменту. К.: Ніка Центр, 1999. 260 с.
9. Бобух І.М. Економічна оцінка ефективності використання основного капіталу: міжнародна практика та українські реалії. *Економіка і прогнозування*. 2021. № 1. С. 39-53.
10. Бондаренко Н.М., Бідняк К.І. Організація внутрішньогосподарського контролю використання основних засобів на підприємстві. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*, Т. 20, 2022. Вип. 1 (1), с. 157-161
11. Бутинець Т. А. Основні засоби: точка зору економіста. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнар. зб. наук. праць*. Житомир, 2022. Вип. 2 (23). С. 22-36.

12. Васюник Т.І. Оцінка сучасного стану відтворення необоротних активів. *Мукачівський державний університет. Економіка і суспільство*. Випуск №8. 2017. URL: conomyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/18.pdf

13. Васюренко Л.В., Балаганський О.І. Основні засоби та основний капітал в управлінському аспекті підприємства. *Національна економіка. Інтелект* XXI. № 4. 2023. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2023/2023_4/7.pdf

14. Великий Ю.М., Тешева Л.В., Височін З.В. Управління оптимізацією структури активів підприємства. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/29_1_2018/16.pdf

15. Воловець Я.В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювань: навчальний посібник. К.: АЛЕРТА, 2005. 199 с.

16. Вороб'єв Ю.М. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Таврія. 2016. Кн.1. 456 с.

17. Господарський Кодекс України. *Офіційний сайт Верховної ради України*. веб-сайт. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page4>

18. Гнатенко Є.П. Алгоритм аналізу основних виробничих засобів на підприємстві. *Економічний аналіз: зб. наук. пр. Тернопіль: ВПЦ ТНЕУ «Економічна думка»*, 2016. Т. 26. № 1. С. 99-105.

19. Городянська, Л.В. Відтворення основних засобів на підприємствах України: теорія і практика обліку та аналізу: монографія. Київ: КНЕУ. 2018. 224 с.

20. Горшкова Н.І. Активи як важливіший фактор економічного розвитку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. № 9. С. 47-52

21. Гриньова В.М., Коюда В.О. Фінанси підприємств: навчальний посібник.- (2-ге вид., перероб. і доп.). К.: Знання-Прес, 2014. 424с.

22. Грінько А.П. Класифікація активів підприємства як інформаційний інструментарій бухгалтерського обліку. веб-сайт. URL: <file:///C:/Users/Downloads/41736-Article%20Text-83432-1-10-20150430.pdf>.

23. Гонtareва І.В. Підприємництво: підручник. Харків: ХНУ імені В.Н.

Каразіна, 2021. 392 с. ISBN 978-966-285-647-7

24. Гриців Є.В. Визначення економічної сутності активів підприємства та їх функцій. *Управління розвитком*. 2022. № 11. С. 67-70.

25. Дзюбик С.Д. Ривак О.С. Основи економічної теорії: навчальний посібник. К.: Знання, 2018. 423 с.

26. Заболотна І. С. Теоретичні аспекти управління майном підприємства. URL: conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/84.pdf

27. Зинкевич Н. В. Емпіричне тестування теорій структури капіталу: моделі, напрямки, результати. *Корпоративні фінанси*. 2019. № 1(5).

28. Золотаренко В. О. Функціонально-структурна модель управління структурою активів підприємства. *Управління розвитком*. 2021. № 1(98). С. 147–150.

29. Іванченко А. Ефективність використання основних фондів підприємств та визначення резервів їх підвищення. URL: http://feu.kneu.edu.ua/ua/confere_nce/conf_social_dev_ukr_12/section5/ivanchenko

30. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291, зі змінами та доповненнями.

31. Касич А. О., Леуська С. М. Порівняльний аналіз визначення основних засобів за міжнародними та національними стандартами. *Економіка та суспільство*. 2018. Випуск 18. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/127.pdf.

32. Карпюк Г.І. Основи підприємництва: Навчальний посібник для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. К. Видавництво «Прямуємо разом». 2021. 105с.

33. Квасницька Р.С. Інструментарій та методи оптимізації цільової структури активів підприємства. *Економіст*. 2023. № 5. С. 73-75

34. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. – (видання третє, перероблене та доп.). К.: «Центр навчальної літератури», 2004.

531 с.

35. Кірсанова Т.О., Коляда Н.О. Система управління власним капіталом підприємства. *Вісник СумДУ*. Серія економіка. 2017. № 1. С. 58–63.

36. Кошельок Г.В. Терещенко О.М. Оптимізація співвідношення власного та позикового капіталу підприємства. *Науковий вісник ХДУ*. Серія «Економічні науки». 2021. Вип. 21. С. 116–121.

37. Кучер Ю. В. Економічна сутність та склад основного капіталу підприємства. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197271717.pdf>

38. Кучменко В.О. Економічна сутність поняття амортизація підприємства та його структури. *Економічний вісник університету*. 2020. Випуск № 33/1. С. 232-237.

39. Куц Л.Л. Активи підприємства: формування та використання. Опорний конспект лекцій. Конспект лекцій. ТНЕУ. 2019. 105с.

40. Кухта К. О., Орошан Т. А. Класифікація основних засобів як важлива передумова їх обліку та аналізу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 21-22. С. 106–111.

41. Ліпич Л.Г. Гадзевич І.О. Оборотний капітал в системі управління підприємством. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2022. № 647. С. 114–119

42. Лівацька Т.М. Основний капітал та його класифікація. *Механізм регулювання економіки*. 2021. № 1. С. 245-255.

43. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»: виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 1 січня 2012 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text.

44. Пармаклі Д.М., Філіпова С.В, Добрянська Н.А. Історія економічних вчень: Навчальний посібник.. Одеса, 2018. 113 с.

45. *Податковий кодекс України*: із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 23 грудня 2010 року № 2856-VI, ОВУ, 2010 р., № 101, ст.

46. Пойда-Носик Н., Петришинець Л. Управління вартістю і структурою

капіталу підприємства як елемент фінансової безпеки. *Фінанси України*. 2020. № 6. С. 117–124

47. Пономарьов Д. Е. Активи підприємства: сутність та аналіз формування і використання. URL: [//www.investplan.com.ua/pdf/5_2022/12.pdf](http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2022/12.pdf)

48. Політична економія: навчальний посібник. [Кривенко К.Т., Савлук В.С., Беляєв О.О. та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. Крищенко К.Т. К.: КНЕУ. 2002. 230 с.

49. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс», затверджено наказом Міністерства фінансів України (№ 87 від 31.03.1999) [Електронний ресурс]. Верховна Рада України: [сайт] / Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1001-2006>.

50. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 5 «Звіт про власний капітал»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України (№ 87 від 31.03.1999). *Все про бухгалтерський облік*. 2001. № 37 (583).

51. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Мінфіну України від 27.04.00 р., № 92, зі змінами та доповненнями.

52. Сабліна Н.В. Управління основним капіталом підприємства. URL: [//repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/12920/1/1_tezi_Sablina.PDF](http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/12920/1/1_tezi_Sablina.PDF)

53. Сафонік Н.П., Ватащук В.В. Підвищення ефективності відтворення та використання активів підприємств транспортної галузі. *Економіка та суспільство*. Випуск № 51. 2023. URL file:///C:/D1%96-2386-1-10-20230622.pdf

54. Семенов Г.А. Пелешко А.В. Оптимізація структури активів підприємства. *Держава та регіони*. 2019. № 4. С. 164-169.

55. Стащук О.В., Савчук Л.С. Теоретичні та практичні аспекти оцінювання вартості основних засобів підприємств. URL: economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/173.pdf

56. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2003. 554 с.

57. Тиха О.А. Управління фінансуванням основних засобів. *Економіка*. 2019. С. 7-10.

58. Фінансовий менеджмент: підручник. [кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін]. К.: КНЕУ, 2011. 535 с.

59. Фінанси підприємств: підручник. [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.]: кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. (5-те вид., перероб. і допов.). К.: КНЕУ, 2010. 546 с.

60. Філімоненко О.С. Фінанси підприємств: навчальний посібник. К.: Ніка – Центр, 2002. 438 с.

61. Фінанси підприємств: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. [за ред. Буряка Л.Д.]. К.: 2003. 259 с.

62. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навчальний посібник. [під ред. Зятковського І.В.]. Тернопіль «Економічна думка», 2007. 356 с.

63. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. [за ред. проф. Кірейцева Г.Г.]. Київ: ЦУЛ, 2002. 496 с.

64. Харчук С.А. Сучасні проблеми управління активами підприємства та шляхи їх вирішення. *Економіка та держава*. № 6/2022. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2015/26.pdf

65. Чемчикаленко Р., Майборода О., Арутюнова А. Амортизаційні відрахування ресурс відновлення основних засобів вітчизняних підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2023. № 4 (9). С. 129–134.

66. Череп О.Г., Приходько В.А. Шляхи покращення ефективності використання основних засобів підприємства ПРАТ «Прилуцький хлібозавод». *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 2. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/08/2021-2-en-36.pdf>

67. Шпак Н. З. Рудницька О. М. Система управління активами підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2021. №10. С. 257-261.

68. Шумейко О.Ю., Семено Т.В. Дослідження економічної сутності категорій: основний та оборотний капітал підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023. № 4. Т. 1. С. 45-48.

69. Яременко Л.М. Теоретичні підходи до сутності та класифікації активів підприємства. *Економічний вісник університету*, Вип. 27(1), 2021. С. 144-148.

ДОДАТКИ

**Алгоритм розрахунку показників, що характеризують стан та ефективність
оборотних активів підприємства**

№ п/п	Показник	Формула для розрахунку	Економічний зміст	Напрямок позитивних змін
1.	Частка оборотних виробничих активів	Оборотні виробничі фонди / Активи	Частка мобільних виробничих фондів у валюті балансу	Збільшення
2.	Коефіцієнт оборотності оборотних активів (обороти)	Чиста виручка / Сума обігових коштів	Кількість оборотів обігових коштів за період	Збільшення
3.	Тривалість обороту оборотних активів (днів)	360/Коефіцієнт оборотності	Кількість днів протягом яких здійснюється один оборот	Зменшення
4.	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Сума обігових коштів / Чиста виручка	Сума оборотних активів використаних для отримання 1 грн виручки від реалізації	Зменшення
5.	Коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів (ВОК)	Власні оборотні кошти / власний капітал	Частка ВОК у власному капіталі	0,2-0,5
6.	Коефіцієнт забезпечення ВОК	ВОК / оборотні активи	Частка власних джерел формування активів в загальній їх сумі	Більше 0,1
4.	Коефіцієнт оборотності запасів (обороти)	Собівартість реалізованої продукції / Сума запасів	Кількість оборотів коштів, інвестованих у запаси	Збільшення
5.	Тривалість обороту запасів (днів)	360 / Коефіцієнт оборотності запасів	Період, протягом якого запаси трансформуються в кошти	Зменшення, якщо це не перешкоджає нормальному процесу виробництва, не загрожує дефіцитом матеріальних ресурсів
6.	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороти)	Чиста виручка / Дебіторська заборгованість	Кількість оновлень дебіторської заборгованості за період	Збільшення
7.	Коефіцієнт мобільності активів	Мобільні активи / Немобільні активи	Скільки обігових коштів припадає на одиницю необігових	Збільшення; рекомендований рівень К _{моб} =0,5

**Алгоритм розрахунку показників, що характеризують рівень та ефективність
використання середнього залишку грошових активів підприємства**

№ п/п	Показник	Формула для розрахунку	Економічний зміст	Напрямок позитивних змін
1.	Коефіцієнт участі грошових активів в оборотному капіталі	Залишок грошових активів / Сума оборотних активів	Ступінь участі грошових активів в оборотному капіталі	Збільшення
2.	Тривалість обороту грошових активів (дні)	Залишок грошових активів / сума односторонньої виручки від реалізації продукції	Кількість днів протягом яких здійснюється один оборот грошових активів	Зменшення
3.	Коефіцієнт оборотності грошових активів (оборотів)	Сума виручки від реалізації продукції / Залишок грошових активів	Кількість оборотів грошових коштів	Збільшення
4.	Коефіцієнт відволікання вільного залишку грошових активів у короткострокові фінансові вкладення	Залишок короткострокових фінансових вкладень / Залишок грошових активів *100%	Рівень відволікання вільного залишку грошових активів у короткострокові фінансові вкладення	-
5.	Коефіцієнт рентабельності короткострокових фінансових вкладень	Сума прибутку / Залишок короткострокових фінансових вкладень	Прибутковість короткострокових фінансових вкладень	Збільшення
6.	Планова сума операційного залишку грошових активів	Обсяг грошового обігу за операційною діяльністю, що планується / кількість оборотів середнього залишку грошових активів у плановому періоді	Планова сума операційного залишку грошових активів	-

**Показники стану, забезпеченості та ефективності використання
необоротних активів підприємства**

№ п/п	Показник	Формула для розрахунку	Економічний зміст	Напрямок позитивних змін
1.	Частка основних засобів в активах	Залишкова вартість основних засобів / Активи	Частка коштів, інвестованих в основні засоби, у валюті балансу	Зменшення за умов незмінних або зростаючих обсягів реалізації
2.	Коефіцієнт оновлення основних засобів	Збільшення за звітний період первісної вартості основних засобів / Первісна вартість основних засобів на кінець періоду	Рівень фізичного та морального оновлення основних фондів	Збільшення за умов виключення інфляційного фактору
3.	Коефіцієнт зносу основних засобів	Знос основних засобів / Первісна вартість основних засобів	Рівень фізичного та морального зносу основних фондів	Зменшення
4.	Коефіцієнт придатності основних засобів	1 - коефіцієнт зносу	Частина основних засобів, яка придатна для експлуатації в процесі господарської діяльності	Зростання
5.	Тривалість обороту основних засобів	Вартість основних засобів / одноденної виручки від реалізації продукції	Рівень окупності основних засобів	Зменшення
6.	Фондомісткість необоротних активів (НА)	Сума НА / чиста виручка від реалізації продукції	Сума НА для отримання 1 грн. виручки від реалізації продукції	Зменшення, <1
7.	Фондоозброєність необоротних активів	Сума НА / Чисельність працюючих	Сума НА, що припадає на одного працюючого	Зменшення
8.	Фондовіддача необоротних активів	Чиста виручка / Сума НА	Скільки виручки припадає на одиницю основних виробничих засобів	Збільшення, >1
9.	Прибутковість необоротних активів	Чиста виручка / Сума НА	Сума прибутку отриману від використання 1 грн. НА	Збільшення
10.	Коефіцієнт рентабельності основних засобів	Чистий прибуток / Вартість основних засобів* 100%	Рівень прибутковості використання НА	Збільшення

АНОТАЦІЯ

Пивнюк Д.В. Стратегія управління активами підприємства. - Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття другого рівня вищої освіти «магістр» за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. – Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, Чернівці, 2025.

У кваліфікаційній роботі в першому розділі визначено економічну сутність активів підприємства та їх призначення; наведена класифікація активів за їх основними ознаками та визначені методи та інструменти управління активами підприємства. У другому розділі роботи проаналізована динаміка загального обсягу і структури активів товариства; оцінені показники ефективності використання оборотних активів товариства та проаналізовано управління забезпеченістю та ефективністю використання необоротних активів. Третій розділ кваліфікаційної роботи містить основні напрямки підвищення ефективності управління активами підприємства та напрями вибору стратегії управління та фінансування необоротних активів товариства.

Ключові слова: актив балансу, необоротні активи засоби, оборотні активи, фінансові активи, управління активами підприємства.

SUMMARY

Pyvnyuk D.V. Enterprise asset management strategy. - Manuscript. Qualification work for obtaining the second level of higher education "Master" in the specialty 072 - Finance, banking, insurance and stock market. - Chernivtsi National University named after Yu. Fedkovych, Chernivtsi, 2025.

In the qualification work, the first section defines the economic essence of the company's assets and their purpose; provides a classification of assets according to their main characteristics and defines methods and tools for managing the company's assets. The second section of the work analyzes the dynamics of the total volume and structure of the company's assets; evaluates the efficiency indicators of the company's current assets and analyzes the management of the provision and efficiency of the use of non-current assets. The third section of the qualification work contains the main directions for improving the efficiency of the company's asset management and the directions for choosing a strategy for managing and financing the company's non-current assets.

Keywords: balance sheet asset, non-current assets, current assets, financial assets, enterprise asset management.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Д.В. Пивнюк